

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2020

Hana Ouředníková

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra ruského jazyka a literatury

Turistický potenciál Krušných hor

bakalářská práce

Autor: Hana Ouředníková
Studijní program: B 7310 Filologie
Studijní obor: Cizí jazyky pro cestovní ruch – anglický jazyk
Cizí jazyky pro cestovní ruch – ruský jazyk
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.
Oponent práce: Ing. Daniela Mandřáková

Zadání bakalářské práce

Autor: Hana Ouředníková

Studium: P17P0803

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Cizí jazyky pro cestovní ruch - anglický jazyk, Cizí jazyky pro cestovní ruch - ruský jazyk

Název bakalářské práce: Turistický potenciál Krušných hor

Název bakalářské práce AJ: Tourism Potential of The Krušné hory Mountains

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se věnuje přírodním podmínkám a historickému vývoji v destinaci Krušných hor, která částečně zasahuje i do příhraničí Německa. Zároveň popisuje turistické možnosti vyžití a materiálně-technickou základnu. Součástí práce bude i kapitola zaměřená na moderní trendy v cestovním ruchu, které je možné v této oblasti vyzkoušet. Praktická část bude zaměřena na tvorbu konkrétního turistického produktu.

Turek, Jakub a kolektiv. Outdoorový průvodce- Krušné hory.Vyd.1.Praha:Grada Publishing a.s., 2007, 120 s.ISBN:978-80-247-2020-3 Sputná, Iva.Kam na víkend- Krušné hory a Karlovarsko.Vyd.1.Brno:Computer Press, 2008, 110 s.ISBN: 978-80-251-2051-1 Mikšíček, Petr.Tváře Krušnohoří.Vyd.1.Sokolov:Fornica Graphics, 2009.654 s. ISBN:978-80-87194-07-2

Garantující pracoviště: Katedra ruského jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Oponent: Ing. Daniela Mand'áková

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením Mgr. Miroslava Půži, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Podpis

Poděkování

Touto cestou bych velmi ráda poděkovala panu Mgr. Miroslavu Půžovi Ph.D., za odborný dohled, cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování mé bakalářské práce věnoval.

Anotace

OUŘEDNÍKOVÁ, Hana. *Turistický potenciál Krušných hor*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 64 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se věnuje přírodním podmínkám a historickému vývoji v destinaci Krušných hor, která částečně zasahuje i do příhraničí Německa. Zároveň popisuje turistické možnosti vyžití a materiálně-technickou základnu. Součástí práce bude i kapitola zaměřená na moderní trendy v cestovním ruchu, které je možné v této oblasti vyzkoušet. Praktická část bude zaměřena na tvorbu konkrétního turistického produktu.

Klíčová slova: cestovní ruch, destinace, Krušné hory, kultura

Annotation

OUŘEDNÍKOVÁ, Hana. *Tourism Potential of The Krušné hory Mountains*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 64 pp. Bachelor Degree Thesis.

The Bachelor Degree Thesis discusses the natural aspects and historic development of the destination of The Krušné hory Mountains, a region located partially in German. The possible touristic activities and material-technical base are described as well. Further to that, this work includes a view on current trends in tourism available in the of The Krušné hory Mountains. Practical part is focused on creation of specific product in tourism.

Keywords: tourism, destination, culture, potential

Obsah

Úvod	10
1 Turistický potenciál	11
2 Lokalizační předpoklady	12
2.1 Přírodní podmínky	12
2.1.1 Potenciál v přírodních chráněných územích	12
2.2 Kulturně-historické podmínky	13
2.2.1 Ochrana kulturních a historických památek České republiky	14
3 Realizační předpoklady	16
3.1 Ubytovací služby	16
3.1.1 Kategorizace ubytovacích zařízení	17
3.2 Stravovací služby	17
3.3 Dopravní služby	18
4 Selektivní předpoklady	20
5 Cestovní ruch v příhraničních oblastech	21
5.1 Podpora Evropské unie, euroregiony	21
5.1.1 Euroregion Krušnohoří – Erzgebirge	22
5.1.2 Euroregion Egrensis	22
5.2 Programy Evropské unie na podporu příhraničních oblastí	22
6 Vymezení destinace	24
7 Lokalizační předpoklady	25
7.1 Geologický vývoj a reliéf	25
7.2 Klimatické podmínky	26
7.3 Meteorologické zajímavosti	27
7.3.1 Bazény studeného vzduchu	27
7.3.2 Tornádo (v rámci cyklóny Kyrrill v roce 2007)	27
7.4 Hydrologické podmínky	28
7.5 Fauna a flóra	29
8 Kulturně historické podmínky	30
8.1 Historický vývoj	30
8.2 Kulturní jedinečnost	32
8.2.1 Rukavičkářství	32
8.2.2 Paličkování krajek	33
8.2.3 Knoflíkářství	33

8.2.4	Výroba hudebních nástrojů Strunal Schönbach.....	34
8.2.5	Výroba růžového porcelánu.....	34
8.2.6	Marcebila, patronka Krušných hor.....	34
9	Vybrané památky Krušných hor.....	36
9.1	Hrady a zámky	36
9.2	Rozhledny a vyhlídky.....	37
9.3	Technické památky	38
9.4	Církevní památky	39
9.5	Přírodní památky.....	40
10	Materiálně-technická základna.....	42
10.1	Ubytovací zařízení	42
10.2	Turistická informační centra	43
10.2.1	Turistická informační centra v Karlovarském kraji:	44
10.2.2	Turistická informační centra v Ústeckém kraji:	44
10.3	Dopravní dostupnost.....	45
11	Moderní trendy cestovního ruchu v destinaci	46
11.1	Gastronomický cestovní ruch – Krušnohorská pivní stezka	46
11.2	Temný cestovní ruch – Rudá věž smrti v areálu Škoda Ostrov	46
11.3	Sportovní cestovní ruch – skalní lezení	47
11.4	Sportovní cestovní ruch – wakeboarding.....	47
11.5	Sportovní cestovní ruch – snowkiting	47
12	Návrh konkrétního produktu cestovního ruchu.....	48
12.1	Kurzy přežití – Útěk z Rudé věže smrti.....	48
12.1.1	Charakteristika akce	48
12.1.2	Opatření před akcí.....	48
12.1.3	Seznam základního vybavení	49
12.1.4	Harmonogram akce	50
	Závěr.....	55
	Seznam zdrojů a použité literatury.....	57
	Seznam obrázků	63
	Seznam tabulek	64

Úvod

Cílem této práce je představit příhraniční oblast Krušný hor jako zajímavou a z pohledu cestovního ruchu méně vyhledávanou turistickou destinaci. Krušné hory tvoří přirozenou hranici mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o délce zhruba 130 kilometrů. Přírodní podmínky, ale i kulturní památky v tomto pohoří byly během historického vývoje značně poškozeny nešetrnou lidskou činností. V důsledku této skutečnosti je rozvoj cestovního ruchu v této destinaci velmi složitý. Tato práce je rozdělena na několika částí.

První část této práce se bude věnovat teoretickému vymezení pojmu turistický potenciál. Tento pojem zahrnuje lokalizační předpoklady (přírodní a kulturně-historické podmínky), realizační předpoklady neboli materiálně-technickou základu a selektivní předpoklady, které se týkají specifických motivů pro cestování. Dále budou zmíněna specifika rozvoje a realizace cestovního ruchu v příhraniční oblasti.

Druhá část se již konkrétně zaměří na vymezení vybrané destinace. Bude obsahovat kapitoly věnující se přírodní a kulturní jedinečnosti, historickému vývoji a materiálně-technické základně. Dále zde budou představeny vybrané památky z destinace Krušné hory a v neposlední řadě také moderní trendy v cestovním ruchu, které je možné zde vyzkoušet.

Praktická část této práce se bude věnovat návrhu konkrétního produktu cestovního ruchu, který by bylo možné v destinaci realizovat.

1 Turistický potenciál

Potenciál cestovního ruchu je vymezován na základě tzv. předpokladů cestovního ruchu, které jsou hodnoceny pomocí bodové škály. Výsledek se dále snižuje o možné negativní důsledky rozvoje cestovního ruchu, jimiž mohou být zhoršený stav životního prostředí, sociální problémy (vyšší kriminalita, lokální konflikty) nebo například opakující se živelné události (tsunami, pád laviny). Kromě toho je turistický potenciál ovlivněn sezónností nebo omezeními v rámci regulace počtu návštěvníků (např. chráněná území) a dalšími aspekty.¹

Podle P. Mariota rozlišujeme následující druhy předpokladů cestovního ruchu: lokalizační, realizační a selektivní. Lokalizační předpoklady se dále dělí na přírodní a kulturně-historické. Realizační předpoklady představují komunikační předpoklady a především materiálně-technickou základnu. Selektivní předpoklady poté zahrnují politické, demografické, administrativní, sociálně-ekonomické, sociologické a ekologické předpoklady, které ovlivňují rozhodování účastníků cestovního ruchu.

¹ ZELENKA, J. a M. PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, s.433.

2 Lokalizační předpoklady

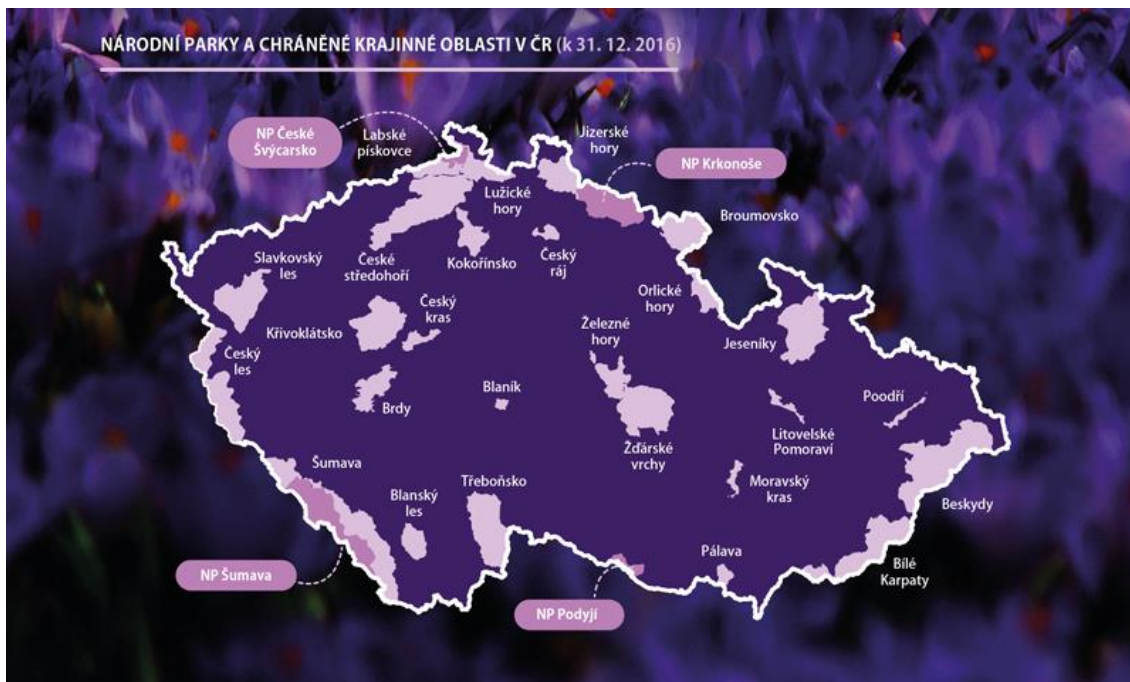
2.1 Přírodní podmínky

Mezi přírodní předpoklady řadíme atraktivitu krajiny, a to včetně reliéfu, přírodních zdrojů, vodstva, klimatu, přírodních útvarů a fauny a flóry. „*Přírodní podmínky, resp. přírodní potenciál, jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace, zejména jeho pobytových forem*“ (Vystoupil, Šauer a kolektiv, str. 35, 2011). Hlavní atraktivitou přírodních podmínek je reliéf a jeho členitost, především pak přírodní útvary neobvyklé, které se nevyskytují v hojné míře, ale mohou být pro konkrétní lokalitu charakteristické. Mezi konkrétní příklady těchto atraktivit patří členitost povrchu (např. pohoří) a dále skalní útvary, zbytky ledovcového utváření vzhledu krajiny (např. ledovcová jezera) a tak podobně. Z hydrologické složky bývají nejatraktivnější vývěry minerálních pramenů nebo vodopády. Někteří autoři hodnotí přírodní předpoklady z pohledu možného turistického využití, tedy jaké vyžití oblast turistům nabízí (pěší turistika, cykloturistika apod.).

2.1.1 Potenciál v přírodních chráněných územích

V České republice jsou chráněná území tvořena dvěma typy území. První, tzv. zvláště chráněná území se dělí na velkoplošná a maloplošná. Velkoplošná chráněná území představují národní parky, které jsou nejprísněji chráněnými oblastmi, a chráněné krajinné oblasti s méně přísným ochranným režimem (CHKO). Mezi maloplošná území patří národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky.²

² VYSTOUPIL, J. a M. ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 37–38.

Obrázek 1: Národní parky a chráněné krajinné oblasti v ČR.

Zdroj: Statistika & my (2016).

2.2 Kulturně-historické podmínky

Hlavním specifikem kulturně-historických předpokladů, které je odlišuje od přírodních předpokladů, je spojení jejich vzniku s lidskou činností a zásahem člověka do krajiny. Někdy bývají tyto atraktivity označovány jako sekundární doplněk přírodních předpokladů. Na rozdíl od nich bývají více rozptýlené a v krajině se vyskytují spíše bodově. Oblast kulturně-historických předpokladů je velmi široká a dělí se dále do tří podskupin.

První skupinou jsou kulturně-historické památky definované jako významné doklady historického vývoje (způsobu života a vývoje společnosti) a důkaz tvůrčích schopností a dovedností člověka. Tyto památky mají historickou, uměleckou či technickou hodnotu, patří sem předměty movité i nemovité (včetně věcí vztahujících se k významným osobnostem či událostem). Tato skupina se v rámci kulturně historického potenciálu řadí mezi nejdůležitější složky, a to ve smyslu nejvíce motivujícího stimulu. Do této skupiny řadíme architektonické památky (historická jádra měst, historické územní celky, městskou nebo lidovou architekturu, technické památky, vojenské památky a církevní památky). Dále sem zahrnujeme i přírodní památky, které také svědčí o vývoji lidské společnosti či připomínají určitou historickou/ kulturní událost. Příkladem může

být zahrada, park nebo arboretum jako součást zámeckého, městského nebo klášterního areálu. Poslední složkou jsou soubory materiálních a duchovních projevů člověka, resp. kulturního dědictví (jazyk, řemesla, tradice apod.).³ Druhou skupinu představují kulturní zařízení, která umožňují nejenom poznávací, ale také společenskou funkci. Kulturní zařízení se dále dělí do tří podskupin:

1. muzea, galerie a památníky,
2. divadla,
3. hvězdárny a planetária.

Mezi nejdůležitější kulturní zařízení patří první podskupina, z níž největší zastoupení mají muzea. Neméně důležitá jsou pak divadla, která zauímají první místo z pohledu tvorby přidané hodnoty cestovního ruchu. Naproti tomu hvězdárny a planetária se nepovažují za dominantní atraktivitu a bývá jim prisuzován spíše okrajový význam.⁴

Poslední skupinu kulturně historických památek představují společenské akce. Tato skupina se úzce váže na předešlou skupinu kulturních zařízení. Celkově je možné říct, že tato skupina se obtížně hodnotí, a to především kvůli své časové nestálosti. Do této skupiny patří nejenom kulturní akce jako například hudební či filmové festivaly, ale také sportovní akce jako světové poháry, olympijské hry nebo tradiční sportovní události (Jizerská padesátka).

2.2.1 Ochrana kulturních a historických památek České republiky

V České republice ochranu a péči o památky upravuje zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. „*Stát chrání kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu. Péče státu o kulturní památky (dále jen „státní památková péče“)* zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče (§ 25 až 32) v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.“⁵

³ VYSTOUPIL, J. a M. ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 35.

⁴ VYSTOUPIL, J. a M. ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 67.

⁵ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

Ostatní orgány státní správy a jiné organizace spolupracují v oboru své působnosti s orgány a odbornou organizací státní památkové péče a pomáhají jim při plnění jejich úkolů“.⁶

Z mezinárodního hlediska je nejvyšším stupněm ochrany zařazení památky na seznam světového dědictví UNESCO (zkratka z anglického Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage). Tato organizace vznikla na základě úmluvy podepsané v Paříži roku 1972. Úmluva upravuje definici kulturního a přírodního dědictví a způsob ochrany. Na základě tohoto usnesení dále vzniká mezivládní Výbor pro světové dědictví a Fond světového dědictví. Z úmluvy také vyplývají závazky pro státy, které tuto smlouvu ratifikovaly, mimo jiné musí utvořit politiku ochrany kulturního a přírodního dědictví, podporovat vědecký výzkum, vzdělávání a výchovu. V roce 2003 byla uzavřena také Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví, jež vstoupila v platnost v roce 2008 (v České republice v roce 2009). Jejím cílem je ochrana nemateriálního kulturního dědictví, tím se zvýší místní, národní i mezinárodní úroveň vnímání jeho důležitosti.⁷

⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

⁷ ZELENKA, J. a M. PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, s. 592–593.

3 Realizační předpoklady

Realizační předpoklady představují sekundární potenciál a zahrnují organizačně-technické předpoklady, také označované jako materiálně-technická základna, potřebné k rozvoji cestovního ruchu v destinaci a k uspokojení potřeb účastníků. Infrastruktura služeb realizačních předpokladů se dělí do dvou skupin. První představují tzv. základní služby (stravovací a dopravní), do druhé skupiny patří tzv. doplňkové služby, popř. doprovodné (například služby směnárny, kulturní apod.). Služby cestovního ruchu se vyznačují také vlastními specifiky, jsou vázány časem i prostorem, nedají se skladovat, jsou komplexní a vzájemně se podmiňují. Realizační předpoklady dále představují strukturu komunikační sítě a dostupnost území. Díky realizačním předpokladům je umožněna realizace cestovního ruchu a rekreace.⁸

3.1 Ubytovací služby

Ačkoliv představují ubytovací služby sekundární nabídku cestovního ruchu, jedná se o nedílnou součást potřebnou k jeho rozvoji v destinaci. Hlavním úkolem ubytovacích služeb je poskytnutí dočasného ubytování pro účastníky cestovního ruchu (osoby, zdržující se dočasně mimo místo svého trvalého bydliště). Kromě ubytování poskytují také služby související, nejčastěji se jedná o služby stravovací v plném nebo omezeném rozsahu. Ubytovací zařízení by dále měla zajistit stejné služby, jaké účastníci využívají i místě trvalého bydliště. Jedná se například o služby čištění, kadeřnictví a dalších kosmetických služeb nebo možnost nákupu. Dále by ubytovací zařízení měla umožňovat aktivní trávení volného času, například sportovní a kulturní aktivity.⁹

⁸ VYSTOUPIL, J. a M. ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 78.

⁹ ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001, s. 87.

3.1.1 Kategorizace ubytovacích zařízení

Kategorizace ubytovacích zařízení zahrnuje kategorii (druh ubytovacího zařízení) a třídu (hodnocení úrovně a rozsahu poskytovaných služeb). Na základě tohoto hodnocení tříd získává ubytovací zařízení odpovídající počet hvězdiček, které se udělují podle bodovací stupnice (hotelové ubytování):¹⁰

- třída Tourist (jedna hvězdička),
- třída Standard (dvě hvězdičky),
- třída Comfort (tři hvězdičky),
- třída First Class (čtyři hvězdičky),
- třída Luxury (pět hvězdiček).

K dalšímu rozdělení ubytovacích zařízení dochází na základě několika možných hledisek. Základní rozdělení je na ubytovací zařízení hromadná a individuální. Mezi hromadná ubytovací zařízení patří hotely, motely, botely, penziony, turistické ubytovny, kempy a ostatní ubytovací zařízení. Dalšími hledisky je například sezónnost, velikost, lokace, kvalita a rozsah poskytovaných služeb nebo zaměření na konkrétní segment cestovního ruchu.

Z pohledu měření turistického potenciálu je nejdůležitějším ukazatelem celková kapacita ubytovacích zařízení v destinaci (počet turistických a rekreačních lůžek včetně soukromého poskytování ubytovacích služeb), dále také jejich vývoj, poměr druhů ubytovacích zařízení a jejich prostorové rozmístění.

3.2 Stravovací služby

Účelem stravovacích služeb je poskytnutí možnosti stravování účastníkům cestovního ruchu. Stravování jako takové má i kulturní přesah (společenské normy upravující chování při stolování atd.). K poskytování stravovacích služeb slouží stravovací zařízení, označovaná také jako hostinská zařízení. Rozlišují se dvě možné formy stravování. První forma je individuální, kdy si potraviny a přípravu pokrmů zajišťují účastníci sami. Druhou formou je tzv. veřejné stravování. Tato forma je realizována v stravovacích zařízení, která se dělí na restaurační a barová. Restauráční zařízení nabízejí prodej pokrmů a nápojů, patří sem restaurace, motoresty, bufety, bistra,

¹⁰ ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001, s. 96.

hostince, ale také i jídelní vozy ve vlacích a podobně. Barová zařízení se zaměřují především na prodej nápojů (případně i drobné občerstvení). V těchto zařízeních jsou také často provozovány různé kulturní činnosti a akce (taneční večery, hudební akce a další kulturní vystoupení). Mezi barová zařízení patří denní a noční bary, kluby, vinárny, kavárny, pivnice, lobby bar a další.¹¹

Z pohledu cestovního ruchu rozlišujeme ještě další možnosti poskytování stravovacích služeb. Jedná se o případ, kdy jsou stravovací služby zajištěny přímo v ubytovacím zařízení. Z pohledu rozsahu jejich poskytování se rozlišuje polopenze, plná penze a all inclusive. Při polopenzi má host nárok na dvě jídla, která jsou předem daná, nebo je zde možnost výběru (snídaně + oběd, oběd + večeře, snídaně + večeře). Pokud je během pobytu zajištěná plná penze, má host nárok na snídaní, oběd i večeři. All inclusive pak zahrnuje nejenom snídaní, oběd a večeři, ale i další doplňkové formy stravování. Těmi mohou být svačiny podávané například ve snack baru nebo neomezená konzumace nápojů během dne. Rozsah služeb zahrnující all inclusive se může lišit.

3.3 Dopravní služby

Poslední součástí realizačních předpokladů jsou dopravní služby, které zahrnují zajištění přepravy nejen do cílové destinace, ale také lokální přepravu v místě dočasného pobytu účastníků cestovního ruchu. *„Vztah mezi cestovním ruchem a dopravou je vzájemně podmiňující, což znamená, že rozvoj nových forem a druhů cestovního ruchu vyvolává zároveň i nové požadavky na rozvoj nových forem, kvalitu a přepravní kapacitu a také na rozvoj a rekonstrukci dopravní sítě“* (Čertík, Miroslav, 2001, str. 117). Mezi nejběžnější formy dopravy využívané v rámci cestovního ruchu patří letecká, silniční a železniční doprava. Letecká doprava se nejčastěji využívá na delší až středně dlouhé vzdálenosti, naopak na kratší vzdálenosti dominuje silniční doprava (především osobní automobilová doprava). Přeprava po železnici v současnosti již nehraje tak významnou roli jako dříve, ale i zde je díky vývoji nových technologií možné očekávat opět vzrůstající zájem (rychlolaky). Mezi další druhy dopravy využívané v rámci cestovního ruchu patří například vodní doprava nebo lokální doprava (městská hromadná doprava aj.).¹²

¹¹ ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001, s. 114.

¹² ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001, s. 117

Dopravní služby a celkově dopravu dělíme z teritoriálního hlediska na vnitrostátní a mezinárodní. V souvislosti s cestovním ruchem je nutné zmínit, že v dopravě se také projevuje sezónnost (charterové lety). Stejně jako například u ubytovacích služeb funguje i u dopravních služeb systém ohodnocení rozsahu a kvality poskytování služeb.¹³

¹³ ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001, s. 118.

4 Selektivní předpoklady

Selektivní předpoklady jsou takové faktory, které vyjadřují druhotné (subjektivní) motivy k účasti v cestovním ruchu a míru připravenosti země, případně destinace, na realizaci cestovního ruchu. Tyto předpoklady se dělí do dvou skupin. První představuje předpoklady subjektivní, které vyjadřují, na základě kterých faktorů se potenciální účastníci cestovního ruchu rozhodují. Příkladem může být jazyková vybavenost, příslušnost k určité sociální skupině nebo rodinné poměry. Druhá skupina se souhrnně nazývá objektivní předpoklady a zahrnuje faktory ovlivňující rozvoj cestovního ruchu v destinaci. Mezi ně patří politické, ekologické, demografické a ekonomické předpoklady a další.

5 Cestovní ruch v příhraničních oblastech

Hranice vyjadřující příslušnost k určitému státu jsou uměle vytvořené a často oddělují komunity vzdálené od sebe jen pár set metrů. „*Příhraniční regiony měly oproti vnitrostátním vždy určité specifické postavení, se kterým se snažily tu lépe, tu hůře vyrovnat. Z pohledu národních center (metropolitních oblastí) se často jedná o oblasti periferní, hůře dostupné, s rozptýlenou sídelní strukturou (typicky ve střední Evropě) a zpravidla s horší ekonomickou výkonností. Zvláště na hranicích „železné opony“ se tradiční periferní charakter regionů dramaticky prohloubil, vedl k přetrhání sociálních a ekonomických vazeb a výraznému oslabení rozvojového potenciálu na obou stranách*“ (Jetmar, Marek, 2007, str. 6). Obě strany přitom řeší stejné problémy a řadu z nich je možné vyřešit pomocí přeshraniční spolupráce, která může probíhat v různých oblastech lidské činnosti, příkladem může být podpora v podnikání, rozvoj infrastruktury (zlepšení dostupnosti území), rozvoj kultury a vzájemných vztahů (kulturně blízké komunity) a samozřejmě také rozvoj cestovního ruchu.¹⁴

5.1 Podpora Evropské unie, euroregiony

Přeshraniční spolupráci podporuje také Evropská unie. „*Euroregion je funkční územní celek v příhraničních oblastech sousedních států. Jedná se o formu přeshraniční spolupráce, která vznikla na základě vzájemné dohody příhraničních regionů dvou nebo více zemí. Euroregion pracuje na principu dobrovolnosti a funguje na základě vlastních stanov. Podporuje zájmy měst a obcí, sdružení organizací i fyzických osob, které jeho prostřednictvím mohou řešit svoje problémy. Prostřednictvím přeshraničních projektů dochází také k udržování a rozvoji dobrých sousedských vztahů a ke vzájemnému poznávání*“ (Jetmar, Marek str. 7, 2007). První euroregiony vznikaly na území západní Evropy již v druhé polovině 50. let 20. století, na území České republiky se objevily až na začátku 90. let. Euroregiony vznikají v oblastech, vyznačujících se kulturní, hospodářskou, popřípadě historickou podobností přesahující uměle vytvořené státní hranice.

¹⁴ JETMAR, M. *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007, s. 6. 122 s.

5.1.1 Euroregion Krušnohoří – Erzgebirge

Tento euroregion vznikl v roce 2005. Jedná se o dobrovolné regionální sdružení obcí a měst Ústeckého kraje (okresy Chomutov, Louny, Most, Teplice, Litoměřice) na české straně a obcí a měst v okresech Mittlerer Erzgebirgkreis, Annaberg, Freiberg a Stollberg na německé straně. Celkem spadá do tohoto euroregionu, jenž disponuje především přírodním bohatstvím a také hornickou a lázeňskou tradicí, 73 obcí a 16 měst.¹⁵

5.1.2 Euroregion Egrensis

Tento euroregion vznikl v roce 1993 a České republice zasahuje na území Karlovarského kraje (okresy: Cheb, Karlovy Vary, Sokolov) a Plzeňského kraje (okresy: Plzeň sever, Tachov). Cílem této spolupráce je prohloubení vztahů nejenom mezi oblastmi západních Čech, ale také navázání spolupráce se sousedními oblastmi Spolkové republiky Německo, Bavorskem a Saskem. Celkem do tohoto patří 72 obcí a 23 měst. Jeho hlavní atraktivitou je především bohatá historie, přírodní bohatství a lázeňská tradice.^{16, 17}

5.2 Programy Evropské unie na podporu příhraničních oblastí

Kromě podpory v rámci euroregionů se Evropská unie snaží pomocí různých programů odstranit problémy, které brání v rozvoji a spolupráci příhraničních oblastí. Jedním z těchto programů je tzv. Interreg Europe (aktuální období 2014 až 2020), který podporuje mezinárodní spolupráci a také spolupráci na regionální úrovni. Jedná se o program navazující na programy realizované v období mezi lety 2007 až 2013. Do programu Interreg spadají projekty přeshraniční spolupráce: Interreg V-A Česká republika – Polsko, Interreg V-A Česká republika – Slovenská republika, Interreg V-A Česká republika – Rakousko, Interreg V-A Česká republika – Německo, OPPS Česká republika – Svobodný stát Bavorsko, OPPS Česká republika – Svobodný stát Sasko a také

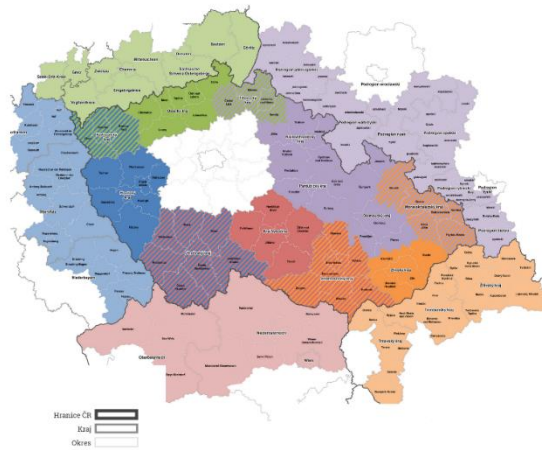
¹⁵ JETMAR, M. *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007, s. 38–39.

¹⁶ JETMAR, M. *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007, s. 37–38.

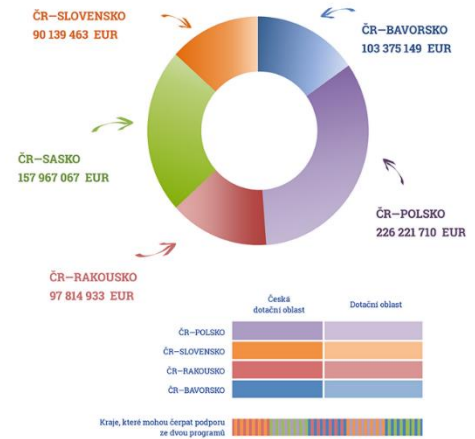
¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Euroregion Egrensis. *Czso.cz* [online]. © 2015 [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/euroregion-egren>

projekty nadnárodní spolupráce Interreg Central Europe, Danube, Interreg Europe a Urbact III. Ve všech těchto projektech je zapojena Česká republika.¹⁸

PŘEHLED PODPOROVANÝCH ÚZEMÍ V RÁMCI PŘESHraniČNÍ SPOLUPRÁČE

Přidělená alokace dle jednotlivých programů přeshraniČNÍ spolupráČe

Obrázek 2: Přehled podporovaných území v rámci přeshraniČNÍ spolupráČe.

Zdroj: DotaceEU.cz (2015).

¹⁸ CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. Programy přeshraniČNÍ a nadnárodní spolupráČe 2014–2020. *Crr.cz* [online]. © 2019 [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: <https://www.crr.cz/eus/obdobi-2014-2020/>

6 Vymezení destinace

Krušné hory, německy Erzgebirge, tvoří přirozenou hranici mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Tato oblast představuje 130 kilometrů dlouhý horský pás, jehož šířka nepřesahuje 20 kilometrů. Destinace Krušné hory se rozkládá na území dvou krajů, Karlovarského a Ústeckého. Administrativně je tato oblast rozdělena na dva celky, Krušné hory – západ a Krušné hory – východ, toto rozdělení přibližně odpovídá hranicím krajů. Krajní hranici západní oblasti tvoří řeka Svatava u obce Kraslice, kde na Krušné hory pozvolna navazuje pohoří Smrčiny. Hranice mezi západní a východní oblastí se nachází poblíž nejvyššího bodu Krušných hor na českém území, Klínovce. Krajní hranice východní oblasti se nachází u obce Petrovice nedaleko Ústí nad Labem, kde na oblast Krušných hor navazuje CHKO Labské pískovce.¹⁹

Krušné hory jako destinace nabízí účastníkům cestovního ruchu pestrou a bohatou nabídku vyžití v letním i zimním období. Jejich hlavní atraktivitou i nadále zůstává lázeňská tradice. Přesto však Krušné hory mohou nabídnout i jiné formy odpočinku a rekreace. Velmi oblíbená jsou střediska zimních sportů, která nabízejí širokou škálu aktivit jako například klasické sjezdové lyžování, běh na lyžích, snowkiting nebo snowtubing. Také v letní sezóně je možné se věnovat různým druhům sportovních aktivit, samozřejmě jsou značené turistické trasy, ale také bohatá síť cyklostezek. Kromě přírodních atraktivit nabízí destinace Krušných hor díky své bohaté historii spojené nejenom s lázeňstvím, ale i s těžbou stříbra také mnoho historických památek.

¹⁹ ČESKÉ HORY. Krušné hory – Průvodce oblastí – západ. *Ceskehory.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.ceskehory.cz/krusne-hory/pruvodce-zapad.html>

7 Lokalizační předpoklady

7.1 Geologický vývoj a reliéf

Geologický celek Krušných hor patří do širšího celku tzv. Krušnohorské soustavy, jež se dále dělí na tři podsoustavy. První z nich je Karlovarská hornatina zahrnující Slavkovský les a Tepelskou vrchovinu. Do druhé, tzv. Podkrušnohorské podsoustavy patří Chebská pánev, Sokolovská pánev, Mostecká pánev, Doupovské hory a také České středohoří. Poslední podsoustava je Krušnohorská hornatina tvořená pohořím Smrčiny, Děčínská vrchovina a Krušné hory.²⁰

Krušné hory vznikly během kadomského vrásnění na přelomu starohor a prvohor. Během tohoto procesu došlo k vytlačení a přeměně sedimentů ze dna moře, které se v této době nacházelo na území Českého masívu. Následovalo dlouhé období denudace (zarovnávaní). Na konci prvohor došlo k další přeměně, především ke zpevnění kompletního celku během variského vrásnění. Během tohoto procesu došlo k proniknutí žulového magmatu a vzniku krušnohorského plutonu (těleso magmatického původu, které se nachází hluboko v zemské kůře). Z pronikajícího magmatu se postupně uvolňovaly plyny bohaté na kovové prvky, které v okolních puklinách vytvářely žíly s rudnými nerosty. Takto vznikla bohatá ložiska, díky kterým se v této oblasti později začala rozvíjet těžba.

K dalším výrazným změnám došlo v období třetihor. Následkem silných tlaků způsobených právě probíhajícím alpinským vrásněním došlo k narušení celého celku Krušných hor četnými zlomy. Na české straně se tak zformovalo kerné pohoří s prudkými svahy. Současně došlo ke vzniku Chebské, Sokolovské a Mostecké pánve, kde se díky procesu sedimentace rostlinných zbytků začala utvářet ložiska hnědého uhlí. Na tyto procesy pozvolna navázala silná vulkanická činnost. Postupným pronikáním vyvřelých hornin na povrch se začaly utvářet některé vrcholy Krušných hor (Špičák u Božího daru, Plešivec u Abertam). Působením povrchové vody spolu se subtropickým podnebím byl započat proces tvorby ložisek kaolinu.

²⁰ BIRNER, Z. a A. PÁV. *Krušné hory a západočeská lázeňská oblast*. Praha: Olympia, 1981, s. 9–10.

Čtvrtohory jsou spojeny především s doznívající vulkanickou činností (okolí Komorní hůrky a Železné hůrky u Chebu). Znovu přišlo období denudace a vytvořil se říční systém. V tomto období se také začínají objevovat první termální prameny, které jsou pro tuto oblast charakteristické. Všeobecně je možné říct, že v Krušných horách jsou stále patrné probíhající změny, zejména díky občasným slabším zemětřesením a procesy spojenými s termálními prameny, které probíhají nepřetržitě.

Reliéf Krušných hor se na české straně vyznačuje prudkými svahy s výškovým rozdíly až 600 metrů, na německé straně svahy klesají jen mírně. Ploský hřeben Krušných hor je tvořen náhorními plošinami a vrchovinou s nevýraznými vrcholy, jejichž výška obvykle přesahuje výšku 900 metrů nad mořem. Nejvyšší vrcholem Krušných hor je hora Klínovec (1 244 m n.m.). Dalšími vrcholy, které přesahují hranici 1000 m n.m. jsou Božídarský Špičák (1 115 m n.m.), Macecha (1 113 m n.m.), Meluzína (1 097 m n.m.), Nad Rýžovnou (1 054 m n.m.), Blatenský vrch (1 043 m n.m.), Na skalách (1 037 m n.m.), Hubertky (1 032 m n.m.), Plešivec (1 028 m n.m.), Křížová hora (1 027 m n.m.), Loučná (1 019 m n.m.), Zaječí hora (1 010 m n.m.), Vysoká seč (1 006 m n.m.), Tetřeví hora (1 006 m n.m.), Dub (1 001 m n.m.), Perninský vrch (1 000 m n.m.).

V německé části Krušných hor je nejvyšším vrcholem hora Fichtelberg (1 214 m n.m.). Dalšími tisícovkami na německé straně jsou Kleiner Fichtelberg (1 206 m n.m.), Eisenberg (1 028 m n.m.), Auersberg (1019 m n.m.).^{21, 22}

7.2 Klimatické podmínky

Z pohledu klimatických podmínek se od sebe výrazně liší oblast hřebenů Krušných hor a jejich podhůří. Z pohledu teplot se nejteplejší oblast ve východních částech nachází v podhůří v okolí města Ústí nad Labem a na Mostecku, kde se průměrná roční teplota pohybuje okolo 9 °C. Průměrná roční teplota na hřebenech Krušných hor dosahuje hodnot mezi 5–6 °C, na vrcholech jen 4–5 °C. V západní oblasti se nejteplejší oblast nachází v údolí řeky Ohře, kde průměrná roční teplota dosahuje 7–8 °C, pro zbytek území se hodnota průměrné roční teploty pohybuje okolo 6–7 °C. Nejnižší teploty na území

²¹ STRADIOTOVÁ, A. Vznik a vývoj Krušných hor. In: *Geologicky.webzdarma.cz* [online]. 29. 7. 2006 [cit. 2020-06-15] dostupné z: http://www.geologiekv.webzdarma.cz/vznik_kh.html

²² PETANEK.ORG. Krušné hory – tisícovky. *Petaneq.org* [online]. Copyright © 1993–2020 [cit. 2020-06-15]. Dostupné z: <http://petaneq.org/krusne-tisic.htm>

Krušných hor je možné naměřit v oblasti Klínovce, zde se průměrná roční teplota pohybuje jen okolo 3–4 °C. Pro oblast Krušných hor jsou typické krátké, avšak teplé léto a studená zima. Sněhová pokrývka zde dosahuje i 4 metrů a průměrně zde sněží 100–214 dní v roce. Jaro a podzim trvají déle, neobvyklé zde nejsou ani teploty pod bodem mrazu v září nebo v červnu.

Srážkový úhrn je v této oblasti ovlivněn zejména rozmanitostí krajiny. Průměrný srážkový úhrn za rok se v Krušných horách pohybuje okolo 800 mm. V oblasti okolo Klínovce a Špičáku však ročně napadne až 900 mm, a to díky návětrnému efektu způsobenému západním prouděním. Na hřebenech Krušných hor ve východní části může ročně napadnout 1000–1200 mm srážek. Oblast v podhůří ve východní části, zejména v oblasti Mostecka, naopak patří díky srážkovému stínu k jedné z nejsušších oblastí v České republice. Ročně se zde úhrn srážek pohybuje jen kolem 450 mm. Tento efekt je způsoben prudkým poklesem nadmořské výšky a západním prouděním, kvůli nimž dešťové srážky nestíhají dopadnout na zem. Většina těchto srážek spadne až ve středních Čechách.

7.3 Meteorologické zajímavosti

7.3.1 Bazény studeného vzduchu

Díky členitému terénu se v této oblasti vyskytuje mnoho menších údolí a kotlin, kde se mohou tvořit tzv. bazény studeného vzduchu. Výsledné převýšení mezi vrcholem a nejnižším bodem údolí nemusí být nikterak velké. K těmto jevům nejčastěji dochází během radiačního počasí (malá oblačnost, slabý vítr), a to zejména v průběhu rána a večera.

7.3.2 Tornádo (v rámci cyklóny Kyrrill v roce 2007)

V roce 2007 vzniklo v oblasti Krušných hor během bouře Kyrrill působením vertikálního větru tornádo. Původně byla hlášena dvě tornáda, jedno z nich však zmizelo dříve, než stihlo napáchat škody.

Druhé tornádo se během půlnoci z 18. na 19. ledna přehnalo přes obec Třebeň (přibližně 3 kilometry od Františkových Lázní). Celková škoda nebyla vysoká, přesto se jednalo o velmi výjimečný meteorologický jev, jelikož tornáda v lednu jsou velmi neobvyklá.^{23, 24, 25}

7.4 Hydrologické podmínky

Nejdůležitějšími řekami Krušných hor jsou Ohře a Bílina (přítoky Labe). Řeka Ohře pramení na německé straně pohorí Smrčiny (Bavorsko) v nadmořské výšce 752 m n.m. Jedná se o třetí nejdelší řeku na území České republiky, z celkové délky 302 kilometrů se 257 kilometrů nachází na českém území. Ve středověku byla tato řeka vyhledávaným místem pro lov lososů, v tomto období se jednalo o jednu z nejrybnatějších řek u nás. Do Ohře přitéká několik dalších řek. Největšími levostrannými přítoky jsou Svatava a Rotava, dalšími levostrannými přítoky jsou Rolava, Bystřice a Chomutovka. Pravostrannými přítoky jsou Odrava, Teplá a Liboc. Řeka Bílina pramení na Chomutovsku na sever od Jirkova v nadmořské výšce 785 m n.m. O této řece se často mluví jako o nejspínavější řece v České republice. V Ústí nad Labem, kde se řeka vlévá do Labe, se v ní vyskytuje například rtuť, arzen a další znečišťující látky. Za příčinu znečištění jsou označovány průmyslové oblasti, jimiž řeka protéká.

Na území Krušných hor se nachází také několik vodních nádrží. S odtokem do České republiky jsou Křímov, Kamenička, Jirkov, Jezeří a Janov. Do Německa odtéká voda z vodních nádrží Přísečnice a Fláje. Primárně slouží všechny tyto nádrže k zachycování vody, pouze na nádržích Přísečnice a Fláje byly vybudovány vodní elektrárny.^{26, 27}

²³ POČASÍČZ.CZ. Západočeský lázeňský trojúhelník a Krušné hory – západ. *Pocasicz.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.pocasicz.cz/turisticka-oblast/Zapadocesky-lazensky-trojuhelnik-a-Krusne-hory-zapad-18>

²⁴ POČASÍČZ.CZ. Krušné hory a Podkrušnohoří. *Pocasicz.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.pocasicz.cz/turisticka-oblast/Krusne-hory-a-podkrusnohori-9>

²⁵ CHALOUPKA, J. Krušné hory. In: *Infoglobe.cz* [online]. 16. 2. 2008 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.infoglobe.cz/tip-na-vylet/krusne-hory-clanek/>

²⁶ VALINA, M. Řeky, jezera a přehrady. In: *Krusnohorský.cz* myslet, žít a snít. [online]. 28. 9. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.krusnohorsky.cz/2009/09/28/reky-jezera-a-prehrady/>

²⁷ BIRNER, Z. a A. PÁV. *Krušné hory a západočeská lázeňská oblast*. Praha: Olympia, 1981, s. 12–13.

7.5 Fauna a flóra

Flóra Krušných hor byla v minulosti silně rozrušena a přetvořena vlivem lidské činnosti. Díky intenzivní těžbě dřeva a zpracování rud byly původní pralesovité porosty nahrazeny převážně smrkovými monokulturami. Ve 20. století došlo kvůli intenzivní průmyslové činnosti k dalšímu poškození, jehož příčinou byl častý výskyt kyselých dešťů. Obnově nepomohlo ani přemnožení škůdců, zejména kůrovce. V současné době dochází k obnově lesů a opětovnému zalesňování. Jsou vysazovány stromy s lepšími předpoklady pro zvládnutí přírodních podmínek v této lokalitě, a to bříza, modřín nebo smrk stříbrný. Lesy představují 75 % celkové plochy v oblasti Krušných hor, velmi rozšířená jsou zde také přírodní rašeliniště. Z ostatních rostlin se tu vyskytuje také vzácný náprstník červený, divizna velkokvětá či smetánka lékařská.

Vzhledem k hustému osídlení a již zmíněnému rozšířenému průmyslu nejsou v Podkrušnohoří vhodné podmínky pro volný život zvířat. Lepší podmínky poskytují vyšší polohy. V oblasti se hojně vyskytují ježci, zajíci, jezevci, jeleni a daňci. Dříve zde žili i medvědi nebo vlci. V současnosti se v lokalitě opět vyskytuje menší smečka vlků.²⁸

²⁸ TURISTIKA.CZ. Krušné hory – pohoří. *Turistika.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/krusne-hory/detail>

8 Kulturně historické podmínky

8.1 Historický vývoj

Mezi první obyvatelé na území Krušných hor patří keltský kmen Bojů, kteří obývali především podhůří a okolí obchodních stezek vedoucích do Saska. V tomto období tvořil prostředí Krušných hor prales. Název Krušné hory vznikl zřejmě až v 16. století, kdy označení Erzgebirge, tedy Krušné hory, zaznamenal ve své kronice Petr Albina.

K systematickému a trvalému osidlování dochází až ve 12. století. V této době přicházejí na toto území tzv. prospektoři, a to na žádost českých panovníků. Jejich úkolem bylo zakládání rudných dolů a rýžovišť. Nejdůležitější pak byla těžba cínu a stříbra, dále také olova, mědi a železné rudy. Mezi původní osady patří například Přebuz, Horní Blatná, Pernink, Boží Dar, Měděnec, Hora Svatého Šebestiána, Hora Svaté Kateřiny, Cínovec a další.

Tyto původní osady získaly během tzv. „druhé kolonizační vlny“ v 16. století status hornických měst a došlo k velkému rozvoji celé oblasti. Za svého největšího rozkvětu Jáchymov díky těžbě stříbra předčil svým věhlasem například i Kutnou Horu a s celkovým počtem 18 000 obyvatel se stal nejlidnatějším městem Českého království. Toto období je spojeno zejména se šlechtickým rodem Šliků, který získal moc nad územím Krušných hor a spravoval těžbu stříbra i mincovnu v Jáchymově. Stal se tak jedním z nejbohatších rodů v Českém království. Na počátku 16. století se jáchymovský stříbrný tolar, který byl ražen na hradě Freudenstein, stal uznávaným platidlem.

Stále sílící moc rodu Šliků pociťovali s nelibostí Habsburkové, kteří chtěli jejich vliv omezit. Roku 1547 došlo ke konfiskaci majetku u významných krušnohorských rodů (tento krok byl namířen především proti Šlikům), a to na základě rozhodnutí císaře Ferdinanda I., který jako záminku využil události šmalkadské války, ve které se tento rod přidal na stranu protihabsburské koalice. Velká krize nastává začátkem třicetileté války, kdy byla těžba omezena a postupně uzavírány některé doly. Poté oblast postihl hladomor a došlo k postupnému vylidnění. Za vlády Marie Terezie v 18. století se oblast stala nejhudším regionem celé monarchie.

K obnovení těžby došlo v 19. století, a to díky novým moderním průmyslovým možnostem a také výstavbě železničních tratí a silnic, které zlepšily dostupnost celé oblasti. Kromě původních kovů se těžba rozšířila například o rtuť, wolfram, arzen, uran a další. Z průmyslových odvětví se zde rozšířilo především sklářství, papírenský a textilní průmysl a také výroba porcelánu. Počátek 20. století je spojen i s rozvojem cestovního ruchu. V oblasti Krušných hor začíná vznikat infrastruktura spojená s cestovním ruchem jako hostince, hotely či rozhledny. Region zasáhla těžce světová krize ve 30. letech. Většina vyráběných výrobků byla vyvážena do Německa, případně dále na západ. Došlo k opětovnému útlumu těžby a uzavření průmyslových podniků. Tato situace později také napomohla k podněcování nacionalistických myšlenek o připojení oblasti k Německu, které si udrželo vyšší prosperitu. Důležitým faktorem je také tehdejší národnostní složení. V této době Češi tvořili pouze 5 % celkového počtu obyvatel v oblasti Krušných hor, dominantní většinu zde měli právě Němci. Nadcházející události, tedy připojení Sudet k Německu, pak donutily českou menšinu zcela opustit tuto oblast.

Po 2. světové válce došlo k odsunu Němců a opětovnému osídlení příhraničních oblastí. Zcela se tak proměnila kultura, jelikož původní české obyvatelstvo bylo v menšině. Nově příchozí obyvatelé nenavázali na původní kulturu, navíc často nebyli s oblastí nijak spjatí z minulosti. Počet nových obyvatel neodpovídal počtu před vypuknutí 2. světové války, což vedlo k zániku mnoha vesnic. Nejdůležitějším průmyslem se po skončení války stala těžba uranu, zejména v okolí Jáchymova, Abertam, Potůčků a Vejprt. Z německé strany bylo těžbou nejvíce postižené město Johanngeorgenstadt, v němž bylo kvůli těžbě zničeno téměř celé historické jádro. V uranových dolech zpočátku pracovali z původního obyvatelstva místní horníci, nově příchozí obyvatelé a také váleční zajatci. Po převratu v únoru 1948 v dolech začali pracovat zejména političtí vězni. Celkový počet vězňů, kteří prošli pracovními tábory a doly Svornost, Rovnost, Bratrství, je přibližně 70 000. Veškerá produkce pak byla vyvážena do Sovětského svazu. V současné době již důlní činnost v oblasti zcela zanikla. Poslední funkčním dolem byl střeoevropský železnorudný důl na Měděnci, který ukončil svou činnost v roce 1994.

V roce 2019 byly vybrané části z oblasti Krušných hor zapsány na seznam světového dědictví UNESCO pod názvem Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří. Na seznam bylo společně zapsáno celkem dvacet dva míst, pět na české straně a sedmnáct na německé, která jsou historicky spojována s těžbou. Těžba zde probíhala s menšími

přestávkami 800 let. Vzniklo zde unikátní prostředí hornické kultury a krajiny s četnými montánními památkami a městy. Zároveň význam této oblasti podtrhuje také fakt, že zde bylo vynalezeno mnoho inovací v oblasti těžby, které byly využívány i celosvětově. Byla to například technika čerpání důlních vod nebo hutního zpracování rud. Současně zde vznikla první vysoká škola báňská, a to v roce 1765 ve Freibergu. Vybranými oblastmi na české straně jsou: Hornická krajina Jáchymov, Hornická krajina Abertamy – Boží dar – Horní Blatná, Rudá věž smrti u Ostrova, Hornická krajina Krupka a Hornická krajina Mědník. V současné době usiluje o zápis na seznam světového dědictví UNESCO také tzv. západočeský lázeňský trojúhelník (Karlovy Vary, Františkovy Lázně a Mariánské Lázně).^{29, 30, 31, 32, 33}

8.2 Kulturní jedinečnost

V Krušných horách se rozvíjela i mnohá tradiční řemesla, a to zhruba od 17. století. Nejčastěji lidé přicházeli do této oblasti kvůli jistému zdroji obživy, tím byla těžba. Přesto přišlo několik období, kdy byla těžba zastavena, a to z různých příčin. Tehdy se hlavním zdrojem obživy stala řemeslná výroba. Mezi řemesla, která jsou spojovaná s oblastmi Krušných hor, jsou: rukavičkářství, paličkování krajek, knoflíkářství, výroba hudebních nástrojů, výroba dřevěných hraček a tkalcovství. Některá z těchto z řemesel již v oblasti zcela zanikla. V 19. století se pak dále rozvíjí sklářský a papírenský průmysl a výroba porcelánu.

8.2.1 Rukavičkářství

Výroba rukavic v této oblasti je spojena zejména s obcí Abertamy. V 19. století zde domácí výrobu rukavic založil Albert Eberhardt. Toto řemeslo se zde udrželo dalších 150 let a dosáhlo celosvětového úspěchu. V dobách největší slávy byly rukavice vyváženy do celého světa a v podniku pracovalo na tisíce zaměstnanců. Například v roce

²⁹ MELICHAR, V. a P. KRÁSA. Krušné hory – smutné pohoří. *Ochrana přírody*. [online]. 6/2009, 2–7. ISSN 1210 – 258X. [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/krusne-hory-smutne-pohori/>

³⁰ ČESKÉ HORY. Krušné hory – historie [online]. © 2014 [cit. 2020-11-06] Dostupné z: <https://www.ceskehory.cz/krusne-hory/historie.html>

³¹ PRAVÝ KLÍNOVEC. Z historie Krušných hor. *Zima.pravyklinovec.cz* [online]. © 2014 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <http://zima.pravyklinovec.cz/subdom/zima/z-historie-krusnych-hor-2>

³² VOR. Krušnohoří se dostalo na seznam UNESCO. In: *Novinky.cz* [online]. 6. 7. 2019 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/krusnohori-se-dostalo-na-seznam-unesco-40289069>

³³ KUDYZNUDY.cz. #Světové Česko a hornické památky Krušnohoří s puncem UNESCO. In: *Kudyznudy.cz* [online]. 11. 5. 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/svetovecesko-a-hornicke-pamatky-krusnohori-s-punce>

1972 se rukavice z místního podniku staly součástí výbavy českých olympioniků na zimních olympijských hrách v Japonsku. Výroba rukavic v Krušných horách zanikla v roce 1998.³⁴

8.2.2 Paličkování krajek

Paličkování krajky se rozvíjelo na české i německé straně Krušných hor. Nicméně vznik této tradiční výroby je spojován především s Barbarou Uthmann z Annabergu, která této technice naučila další ženy. Tradičně se ženy scházely a pracovaly společně, přičemž si zpívaly lidové písničky a vyprávěly příběhy. Pro tento zvyk se užíval název „Hutznohmd“, který je odvozen z německého hutzenabend, tedy společná sešlost. Výroba paličkové krajky je velmi časově náročná. Užívala se také v módě, zejména u vyšší vrstvy. Toto řemeslo v oblasti nezaniklo, ačkoliv dnes se vyrábí především ubrusy, vánoční ozdoby či krajkové obrázky. V oblasti také vzniklo několik muzeí, ve kterých je možné se seznámit se samotnou technikou, ale i s historií této tradiční výroby. Například muzeum Měděný Hamr „Saigerhütte“, Grünthall na německé straně či Krušnohorský lidový dům v obci Lesná.³⁵

8.2.3 Knoflíkářství

Tradiční výroba perleťových knoflíků je spojena především s oblastí okolo města Přebuz u Sokolova. Výroba se zde začala rozšiřovat okolo roku 1860. Perleťové knoflíky byly vyráběny z lastur mušle říční, které byly dováženy zejména ze střední Evropy. V porovnání s ostatními řemesly z této oblasti je výroba perleťových knoflíků o něco jednodušší a také představovala stabilnější a jistější zdroj příjmů. Jelikož byla perleť poměrně vzácnou surovinou, bylo kontrolováno maximální využití této suroviny. Dodnes je možné nalézt v okolí Přebuzy zbytky perleti.³⁶

³⁴ STREJČKOVÁ, J. 150 let se v Abertamech na Karlovarsku šily rukavice. In: *Ceskyrozhlas.cz* [online]. 24. 2. 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://vary.rozhlas.cz/150-let-se-v-abertamech-na-karlovarsku-sily-rukavice-dnes-tuto-tradici-pripomina-8152519>

³⁵ GEMEINDE DEUTSCHNEUDORF. Paličkování. *Krusnohori-bez-hranic.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://krusnohori-bez-hranic.cz/palickovani>

³⁶ LÖFFLEROVÁ, L. Výroba perleťových knoflíků v Krušných horách. *Měsíčník Krušné hory – západ: Krušnohorský Herzgebirge Luft* [online]. 2015, roč. 4, č. 1, s. 5 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <http://www.krusnohorskyluft.cz/archiv-vydani/38-leden-2015>

8.2.4 Výroba hudebních nástrojů Strunal Schönbach

Firma Strunal Schönbach představuje 300 let trvající tradici výroby hudebních nástrojů. Firma sídlí ve městě Luby (německy Schönbach, tento název se užíval do konce 2. světové války) v okrese Sokolov. Ruční výroba z velmi vzácného rezonančního dřeva se soustředila především na smyčcové nástroje, vyráběly se zde zejména violy, housle, kontrabasy a violoncella, později také například kytary. Firma dosáhla světového úspěchu, avšak v dnešní době se potýká s existenčními problémy. Bohužel v létě tohoto roku byla kvůli ekonomickému útlumu způsobenému šířením viru covid-19 nucena výrobu ukončit a vyhlásit bankrot.³⁷

8.2.5 Výroba růžového porcelánu

Výroba růžového porcelánu má stejně jako již některá zmíněná řemesla tradici starou několik set let. V roce 1811 založil František Miesle první manufakturu na výrobu růžového porcelánu u nás, a to ve městě Chodov u Karlových Varů. Výroba tohoto produktu má samozřejmě svá specifika. Důležité je, že k zbarvení dochází již při samotné výrobě, nikoliv až při glazování, díky tomu je možné rozeznat pravý růžový porcelán od levné napodobeniny z Číny. V současné době již výroba v Chodově zanikla a jedinou dosud fungující výrobnou růžového porcelánu je firma Leander, která sídlí v Loučkách nedaleko Karlových Varů.³⁸

8.2.6 Marcebila, patronka Krušných hor

Marcebila je bájná postava a údajná patronka Krušných hor. Už samotné jméno této postavy má různé formy, například Marebyla, Mařebila, ale také Marcipánka, v němčině pak nejčastěji vystupuje jako Marzebilla, k tomuto názvu má pak v češtině nejbližší právě Marcebila. Nejčastěji bývá spojována s oblastí mezi Klínovcem a Horou Svatého Šebestiána, putuje však po celé oblasti, také na německé straně.

³⁷ KUDYZNUDY.CZ. Strunal Schönbach – přes 300 let tradice ruční výroby hudebních nástrojů. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/strunal-schonbach-pres-300-let-tradice-rucni-vyr>

³⁸ ZASTŘEŠENO.CZ. Tradiční růžový porcelán. In: *Zastreseno.cz* [online]. 21. 7. 2014 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.zastreseno.cz/2123/tradicni-ruzovy-porcelan/>

Původní legenda vychází z kroniky Josefa Virgila Gromanna. Marcebila byla překrásná panna, která žila se svou bohatou rodinou na hoře Bartelwulfenberg. O její kráse se vyprávěly pověsti po celé oblasti a mnoho bohatých pánů ji chtělo za ženu. Marcebila se však zamilovala do prostého horníka Siegfrieda. Její otec se však obával o své bohatství a přál si oženit svou dceru s rytířem Kunem ze sousedního hradu Hassberg. Marcebila odmítala manželství s Kunem a raději odešla do kláštera, po svém návratu se zasnoubila se Siegfriedem. Její otec už na sňatku s Kunem netrval, nicméně ho pozval na svatbu. V žárlivost Kuno zavraždil Siegfrieda. Nešťastná Marcebila mrtvému Siegfriedovi sundala rukavici a sama si ji oblékla. Poté navždy zmizela v temných lesích. Pomsta na sebe nenechala dlouho čekat, brzy přišla silná bouře, při které Kuno zahynul a byl zcela zničen i hrad Hassberg.

V dalších legendách pak Marcebila putuje krajinou, pomáhá potřebným, naopak trestá lakomce a nevděčníky. Objevují se také příběhy o tom, že Marcebila opustila oblast kvůli poničení zdejších lesů. Současným příběhům o návratu Marcebily se od roku 2013 věnuje Petr Mikšíček.³⁹

³⁹ MIKŠÍČEK, P. Marcebila se vrací. *Měsíčník Krušné hory – západ: Krušnohorský Hergebirge luft* [online]. 2013, roč. 2, č. 8, s. 4–5. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <http://www.krusnohorskyluft.cz/archi-v-vydani/2-srpen-2013>

9 Vybrané památky Krušných hor

Krušné hory mohou svým návštěvníkům nabídnout různé způsoby vyžití. V oblasti je možné navštívit řadu historických, kulturních, ale i technických památek. Opomenout nelze ani krásnou přírodu, kterou je možné pozorovat z četných vyhlídek a rozhleden. Jelikož tato destinace nepaří mezi nejvyhledávanější, je možné si zde vychutnat atmosféru o samotě, bez velkých skupin turistů.

9.1 Hrady a zámky

Hrad Loket patří k nejnámějším v této oblasti, byl vybudován na vysoké skále nad meandrem Ohře. První zmínka pochází z roku 1234 a jeho původním účelem byla ochrana hranice. Hrad prošel několika významnými přestavbami, poslední z nich se nesla v duchu gotiky. Hlavní dominantou je původní hranolová věž z románského období. Hrad je otevřený po celý rok. V současné době je zde možné navštívit tři stálé výstavy. První se věnuje historii útrpného práva. Dále se zde nachází expozice porcelánu, jehož výroba je také spojena s městem Loket, a poslední – výstava strašidel je určena především pro dětské návštěvníky.

Dalším hradem v této oblasti je Střekov, který byl postaven na příkaz krále Jana Lucemburského, a to již ve 14. století. Stejně jako hrad Loket i Střekov byl postaven na skále vysoko nad řekou Labe. V průběhu historie byl hrad několikrát zpustošen. K jeho záchraně došlo až v období romantismu během 19. století, kdy se tajemné a romantické zříceniny staly velkými atraktivitami pro výletníky. Hrad Střekov navštívila i řada známých umělců, například německý hudební skladatel Richard Wagner, český básník Karel Hynek Mácha a německý malíř Ludwig Richter. Hrad je otevřen od dubna do září. Prohlídkový okruh zahrnuje hradní palác s kaplí a rytířský sál. Během hlavní sezóny jsou organizovány také noční prohlídky.

Unikátní je také hrad Cheb, jelikož se jedná se o nejstarší ukázkou hradní architektury u nás. Tato památka románské hradní architektury byla vybudována ve 12. století na místě původního slovanského hradiště. Později ve stejném století nechal císař Fridrich Barbarossa hrad přebudovat na falc. V 17. století zde byli v hospodářské budově zavražděni důstojníci Albrechta z Valdštejna, on sám byl zavražděn na chebském náměstí.

Hlavní dominantou areálu je Černá věž, která dosahuje výšky téměř 20 metrů a její zdi jsou silné až 3 metry. Nejcennější je však románsko-gotická patrová kaple sv. Erharda. V současné době se v areálu nachází expozice věnovaná archeologickým výzkumům. Hrad je bez omezení přístupný celý rok.^{40, 41}

Barokní zámek Duchcov se nachází přibližně deset kilometrů od lázeňského města Teplice. Majitelem toho sídla se stal roku 1642 bohatý rod Valdštejnů a v jejich majetku zůstal až do roku 1921. Zámecký areál byl postupně rozšiřován, v roce 1722 byl dokončen zámecký kostel Zvěstování Panny Marie, dále vznikly také knížecí zahrady a v období vrcholného baroka byl vybudován hraběcí špitál. V roce 1921 po pozemkové reformě prodali Valdštejnové zámek státu, přitom z objektu odvezli většinu historického vybavení, včetně vzácných sbírek z knihovny. V roce 1956 byl zbourán hraběcí špitál a také část zámeckého parku, a to z důvodu plánovaného zahájení těžby. V 60. letech minulého století byl zahájen proces na obnovu zámku i okolního areálu. Zámek je v současné době chráněn jako národní kulturní památka. Je možné ho navštívit od dubna do října a nabízí celkem šest prohlídkových okruhů.⁴²

9.2 Rozhledny a vyhlídky

Rozhledna Pajndl se nachází na Tisovském vrchu zhruba 3 kilometry od města Nejdek. Jedná se o čtvrtou nejvýše položenou rozhlednu v Krušných horách. Její stavbu iniciovali členové spolku Neudeker Erzgebirgsverein (Nejdecká krušnohorská jednota), a to již v 19. století. Při dobré viditelnosti lze dohlédnout až na vrcholky Šumavy. Tato rozhledna je otevřena celoročně a vstup je zdarma.⁴³

Rozhledna Cibulka, jejímž architektem je Marcela Plachá, byla vybudována na Šibeničním vrchu u města Oloví v okrese Sokolov. Rozhledna má celkem dvě vyhlídkové plošiny, ze kterých je vidět i na německou stranu Krušných hor. Rozhledna je otevřena po celý rok a vstup není zpoplatněn.⁴⁴

⁴⁰ DAVID, P. a V. SOUKUP. *Za strašidly na hrady a zámky: 50 rodinných výletů*. Praha: Ikar, 2006.

⁴¹ DAVID, P. a V. SOUKUP. *Za strašidly na hrady a zámky 2: 50 rodinných výletů*. Praha: Ikar, 2007.

⁴² STÁTNÍ ZÁMEK DUCHCOV. Historie. *Zamek-duchcov.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.zamek-duchcov.cz/cs>

⁴³ KUDYZNUDY.CZ. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-pajndl-na-tisovskem-vrchu>

⁴⁴ KUDYZNUDY.CZ. Rozhledna Cibulka u Oloví. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-cibulka-u-olovi>

Na Blatenském vrchu nedaleko Horní Blatné byla postavena rozhledna spolu s turistickou chatou již v první čtvrtině 20. století. Architektem této stavby se stal Karl Matusch. Původně nesla rozhledna jméno „Zitina vyhlídka“, a to na počest poslední rakouské císařovny Zity Bourbonso-Parmské. Od svého vzniku fungovalo toto zařízení nepřetržitě až do 40. let, kdy zde vznikl vojenský prostor. Rozhledna je přístupná za drobný poplatek celoročně. Pouze od listopadu do dubna je provozní doba omezena, a to jen na víkendy.⁴⁵

Nejvyšším bodem Krušných hor na německé straně je hora Fichtelberg (1214 m n.m.). V současnosti se na vrcholu nachází výletní restaurace a hotel Fichtelberghaus, jehož součástí je také menší vyhlídková věž. Vstup na vyhlídku je možný za drobný poplatek. Zároveň je možné vyjet autem až na vrchol na placené parkoviště, nicméně většina návštěvníků volí spíše lanovou dráhu z města Oberwiesenthal.⁴⁶

9.3 Technické památky

Jednou z nejzajímavějších technických památek v této oblasti je Flajský plavební kanál. Tento kanál sloužil k přepravě dřeva do města Freiberg na německé straně Krušných hor. Velké množství dřeva, především pak dřevěného uhlí, které se zde vyrábělo, bylo potřebné pro fungování místních hutí. Již v 15. století byly nejbližší zdroje dřeva téměř vyčerpány. S rostoucí vzdáleností se přeprava dřeva stávala náročnější. První zmínka o přepravě dřeva s využitím vodních toků, Freiberská mulda a Weißeritz, pochází z roku 1438. K výstavbě kanálu došlo mezi léty 1624–1629. Celková délka kanálu je více než 18 kilometrů. Začátek se nachází v Čechách v obci Fláje a končí v obci Clausnitz na německé straně. Přeprava dřeva pak trvala osm až dvanáct dní. Díky postupnému nahrazování dřevěného uhlí a také rozvoji komunikací opadl zájem o přepravu dřeva pomocí vodního kanálu a jeho provoz byl ukončen v roce 1874. Mezi roky 2012–2013 byla vybudována naučná stezka, která kopíruje trasu původního vodního kanálu.⁴⁷

Další technickou památkou je Krušnohorský semmering. Jedná se o druhou nejvýše položenou železniční dráhu v České republice. Vede z Karlových Varů do německého

⁴⁵ KUDYZNUDY.CZ. Rozhledna Blatenský vrch. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-na-blatenskem-vrchu>

⁴⁶ KRUSNOHORCI. Rozhledna Fichtelberghaus. In: *Krusnohorci.cz* [online]. 12. 7. 2015 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.krusnohorci.cz/vylet/719-rozhledna-fichtelberghaus>

⁴⁷ FLÁJSKÝ PLAVEBNÍ KANÁL. Historie. *Flajsky-plavebni-kanal.cz* [online]. © 2012 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <http://www.flajsky-plavebni-kanal.eu/stranky/2/historie/>

města Johanngorgenstadt a její celková délka je 45 kilometrů. Nejzajímavější úsek se nachází mezi stanicemi Nejedek – Nové Hamry a Pernink, kde na pouhých 15 kilometrech vlak překonává výškový rozdíl 365 metrů a vystoupá až do výšky 915 m n.m. Toto stoupaní je umožněno díky třem tunelům a tzv. novohamerské smyčce (oblouk o poloměru 180 metrů). Na trati se pak nachází ještě další zajímavost, a to klenutý kamenný viadukt o výšce 20 metrů. Tato železniční dráha vznikla již na konci 19. století. Původním záměrem bylo propojit tuto trať s železniční tratí z Vídně do Plzně a dále pokračovat do Saska.⁴⁸

9.4 Církevní památky

Nejnámější církevní památkou v této oblasti je relikviář svatého Maura, který je považován, hned po korunovačních klenotech za nejvýznamnější památku v České republice. Relikviář slouží jako schránka pro uložené ostatky sv. Jana Křtitele, sv. Maura, sv. Timoteje a sv. Apolináře a byl vytvořen v první polovině 13. století v Belgii. Relikviář je bohatě dekorován reliéfní výzdobou, dále také 14 zlatými soškami, drahými kameny, stříbrem i polodrahokamy. Zajímavý je také příběh o objevení této památky. V průběhu 18. století byl relikviář značně poškozen, církev však neměla prostředky na jeho záchranu. Proto byla v roce 1838 nucena relikviář prodat Alfredu de Beaufort, který jej nechal opravit a přemístit na svůj zámek v Bečově. Po druhé světové válce byl tento rod kvůli své spolupráci s nacisty nucen opustit zámek a zanechat zde celý svůj majetek. Relikviář byl ukryt na neznámém místě. Po zhruba čtyřiceti letech, v roce 1984, zástupci tohoto rodu kontaktovali místní úřady a chtěli si koupit neznámý předmět, který je ukrytý v západních Čechách. Do pátrání se zapojila policie i kriminalisté a o rok později skutečně našli relikviář svatého Maura pod dřevěnou podlahou kaple v Bečově.⁴⁹

Další církevní památkou je kostel Nanebevzetí Panny Marie v Mostě. Tento kostel vznikl v 16. století po požáru města na místě původní raně gotické baziliky. Jedná se o trojlodní stavbu s tzv. vztaženými pilíři. Hlavní oltář ve východním chóru pochází z 18.

⁴⁸ KUDYZNUDY.CZ. Krušnohorský semmering – projížďka malebnou horskou krajinou. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/krusnohorsky-semmering>

⁴⁹ KUDYZNUDY.CZ. Relikviář svatého Maura v Bečově nad Teplou. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/relikviar-svateho-maura-v-becove-nad-teplou>

století. Tento kostel se proslavil zejména díky události v roce 1975. V tomto roce bylo téměř celé původní město Most zničeno kvůli plánované těžbě v této lokalitě.

Vznikla však iniciativa na záchranu tohoto kostela. Kostel byl proto přesunut pomocí čtyř kolejí a hydraulických válců o celkem 841,1 metrů. Celý proces trval zhruba měsíc a stavba se pohybovala rychlostí zhruba 2 centimetry za minutu. Tato událost byla zapsána i do zlaté knihy Guinesových rekordů tisíciletí. Po přesunu byly zahájeny restaurátorské práce a k opětovnému otevření došlo v roce 1988.⁵⁰

9.5 Přírodní památky

Přírodní park Bezručovo údolí je považován za jednu z nejkrásnějších oblastí Krušných hor. Nachází se u města Chomutov a vede jím naučná stezka o délce 6 kilometrů. Má celkem šest zastávek s naučnými tabulemi, které návštěvníkům představují lokální přírodní zajímavosti. Údolí vzniklo díky působení řeky Chomutovka a jedná se o nejhlubší a nejdelší údolí v této oblasti. Hlavními atrakcemi jsou Novodomské rašeliniště, zřícenina hradu Hausberk ze 14. století a také dva dolské mlýny. Z údolí dále pokračuje cyklostezka až na Horu sv. Šebestiána.⁵¹

Dále se zde nachází přírodní park Leopoldovy Hamry v oblasti mezi městy Luby a Kraslice. V okolí stezky rostou charakteristické rostliny jako například vřes, brusnice borůvka, kapradiny, mechorosty a lišejníky. V tomto parku se nachází křemencové skály nazývané Vysoký kámen, které připomínají zříceninu hradu. Podle legendy zde kdysi hrad skutečně stával. Byl však proklet a propadl se do země. Ve skalách pak má být ukryt vzácný poklad, který je možné najít jen na Velký pátek. Na nejvyšší z nich se pak nachází vyhlídka, ze které je vidět do širokého okolí.⁵²

⁵⁰ KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE MOSTĚ. Historie kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě. *Kostel-most.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kostel-most.cz/cs/o-kostelu/historie>

⁵¹ KUDYZNUDY.CZ. Bezručovo údolí - nejhlubší a nejdelší údolí Krušných hor. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/bezrucovo-udoli-nejhlubsi-a-nejdelsi-udoli-krusn>

⁵² KUDYZNUDY.CZ. Přírodní památka Vysoký kámen u Kraslic. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prirodni-pamatka-vysoky-kamen-u-kraslic>

V Krušných horách se nachází také rozsáhlá rašeliniště. Jedno z největších, o velikosti sto hektarů, se nachází poblíž obce Pernink. Až do roku 2000 se zde nešetrným způsobem těžila rašelina. Před několika lety se z této oblasti stalo chráněné území. Hlavním předmětem ochrany je systém přechodových rašelinišť a podmáčených smrčín. Územím vede naučná stezka okolo rozlehlého jezírka až k vyhlídkovému altánku. Jsou zde k vidění i vzácné druhy motýlů, například žlutásek borůvkový nebo bekasina otavní. Tomuto místu se také přezdívá ostrůvek severské přírody v Krušných horách.⁵³

Méně známé jsou pak tzv. Krušnohorské oči. Jedná se o malé tůně, které vznikají uprostřed luk ve vyšších oblastech tohoto pohorí. K těmto přírodním zvláštnostem nevedou žádné značené trasy a lze na ně narazit i náhodou.⁵⁴

⁵³ KUDYZNUDY.CZ. Perninské rašeliniště. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/perninske-raseliniste>

⁵⁴ VALINA, M. Krušnohorské oči. In: *Krusnohorsky.cz* [online]. 29. 9. 2012 [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <http://www.krusnohorsky.cz/2012/09/29/krusnohorske-oci/>

10 Materiálně-technická základna

10.1 Ubytovací zařízení

Následující tabulky obsahují informace o počtu hromadných ubytovacích zařízení v destinaci Krušné hory. Tabulky jsou přizpůsobeny krajskému rozdělení, informace byly získány z dat Českého statistického úřadu pro rok 2019.^{55, 56}

Tabulka č. 1: HUZ v Karlovarském kraji

Karlovarský kraj:	Počet zařízení	Počet lůžek
Hromadná ubytovací zařízení	517	33 958
Z toho:		
Hotel*****	8	1 457
Hotel, motel, hotel ****	111	12 827
Hotel, motel, hotel ***	104	7 128
Hotel, motel, hotel **	5	379
Hotel, motel, hotel *	1	X
Hotel garni ****, ***, **, *	11	X
Penzion	162	4 013
Kemp	27	947
Turistická ubytovna	20	750
Ostatní HUZ	68	5 912

Zdroj: Český statistický úřad (2019).

⁵⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Czso.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42_VUZEMI_100_3069&&c=v3~8_RP2019&str=v42

⁵⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Czso.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42_VUZEMI_100_3051&&c=v3~8_RP2019&str=v42

Tabulka č. 2: HUZ v Ústeckém kraji

Ústecký kraj:		
	Počet zařízení	Počet lůžek
Hromadná ubytovací zařízení	472	24 209
Z toho:		
Hotel*****	X	X
Hotel, motel, hotel ****	27	1 903
Hotel, motel, hotel ***	92	5 308
Hotel, motel, hotel **	12	488
Hotel, motel, hotel *	10	346
Hotel garní ****, ***, **, *	4	548
Penzion	186	4 956
Kemp	36	3 051
Turistická ubytovna	38	2 271
Ostatní HUZ	67	5 338

Zdroj: Český statistický úřad (2019).

10.2 Turistická informační centra

Turistické informační centrum je zařízení, jehož primární funkcí je poskytování aktuálních informací o destinaci návštěvníkům. Tato zařízení představují první kontaktní místa mezi destinací a návštěvníkem. Cílem je tedy poskytnout základní informace o místě, možnostech vyžití a případně aktuality z oblasti cestovního ruchu. Mezi další služby patří například poskytování internetového připojení, prodej upomínkových předmětů nebo informačních brožur. Následující seznam obsahuje informace o počtu turistických informačních center v destinaci Krušné hory. Seznam vychází z krajského rozdělení a je zpracován na základě informací Asociace turistických informačních center České republiky.

10.2.1 Turistická informační centra v Karlovarském kraji:

Informační centrum Aš, Městská knihovna a Infocentrum Bochov, Informační centrum Boží Dar, Turistické infocentrum Františkovy Lázně, Turistické infocentrum Cheb, Turistické informační centrum Chodov, Informační a kulturní centrum Jáchymov, Infocentrum města Karlovy Vary o.p.s., Informační středisko Karlovarského kraje – Krajská knihovna Karlovy Vary, Kulturní a informační centrum Kraslice, Infocentrum MKS Kynšperk nad Ohří, Infocentrum města Loket, KIS Mariánské Lázně s.r.o., Turistické informační centrum Ostrov, Sokolovské infocentrum.⁵⁷

10.2.2 Turistická informační centra v Ústeckém kraji:

Infocentrum Březno u Chomutova, Městské informační centrum Česká Kamenice, Turistické informační centrum Děčín – městská knihovna, S – centrum Děčín, Informační centrum Děčín – hl. nádraží, Městské informační centrum Dubí, Městské informační centrum Duchcov, Městské informační centrum Chomutov, Turistické informační centrum Kadaň, Turistické informační centrum Klášterec nad Ohří, Infocentrum Klínovec, Turistické infocentrum města Krupka, Informační centrum Litoměřice, Turistické informační centrum DAKH Litvínov, Městské informační centrum Louny, Informační centrum Lovosice, Turistické informační centrum Most, Informační a dopravní centrum Podřipska, Roudnice nad Labem, Městské informační centrum Rumburk, Regionální informační centrum Šluknov, Informační centrum města Štětí, Turistické informační centrum VisitTeplice s.r.o., Návštěvnické centrum Retranchement 5 – Terezín, Informační středisko města Ústí nad Labem, Turistické informační centrum Žatec.⁵⁸

⁵⁷ Asociace turistických informačních center ČR. Karlovarský kraj. *Aticcr.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/karlovarsky-kraj/os-1004/p1=2298>

⁵⁸ Asociace turistických informačních center ČR. Ústecký kraj. *Aticcr.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/ustecky-kraj/os-1012/p1=2306>

10.3 Dopravní dostupnost

Nejpohodlnější variantou, jak se dostat do oblasti Krušných hor, je využití autobusového nebo vlakového spojení z Prahy. Autobusové spojení zajišťují společnosti RegioJet a FlixBus, které nabízí několik přímých linek, a to do následujících měst: Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Chomutov, Jirkov a Most. Vlakové spojení zajišťuje společnost České dráhy na trase z Prahy do Chebu pod názvem „Krušnohor“ se zastávkami v Ústí nad Labem, Teplicích, Bílině, Mostě, Jírkově, Chomutově, Kadani, Prunéřově, Klášterci nad Ohří, Karlových Varech, Sokolově, Kynšperku nad Ohří a dalších.^{59, 60}

Regionální vlakovou dopravu v destinaci také zajišťují České dráhy. Každý den je na území Karlovarského kraje vypraveno 247 vlaků na regionálních tratích a také 10 mezistátních spěšných vlaků. České dráhy také zajišťují spojení s německou částí Krušných hor, a to na trase z Karlových Varů do Zwickau a Johanngeorgenstadtu. Stejně tak v Ústeckém kraji zajišťují regionální vlakovou dopravu České dráhy. V tomto kraji také začíná tzv. Podkrušnohorská magistrála, na kterou se lze napojit z Ústí nad Labem a vede přes Teplice, Bílinu a Most do Chomutova.^{61, 62}

Regionální autobusovou dopravu zajišťují menší společnosti jako například Dopravní podnik Karlovy Vary a.s., LIGNETA autobusy s.r.o., Dopravní společnost Ústeckého kraje a další.

⁵⁹ REGIOJET. Naše trasy: Mapa. *Regiojet.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.regiojet.cz/nase-trasy/mapa/>

⁶⁰ FLIXBUS. Autobusové spoje. *Flixbus.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.flixbus.cz/autobusove-spoje>

⁶¹ ČESKÉ DRÁHY. ČD v Karlovarském kraji. *Cd.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/karlovarsky-kraj/cd-karlovarsky-kraj/-9350/>

⁶² ČESKÉ DRÁHY. ČD v Ústeckém kraji. *Cd.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/ustecky-kraj/ustecky-kraj/-6067/>

11 Moderní trendy cestovního ruchu v destinaci

11.1 Gastronomický cestovní ruch – Krušnohorská pivní stezka

Tato trasa spojuje více než desítku malých pivovarů na české i saské straně Krušných hor. V projektu je zapojen například pivovar v Oseku, Chomutově, Freibergu, Pockau a další. Tyto minipivovary se specializují především na výrobu pivních speciálů, které připravují podle dávných receptur. Z nabídky je možné ochutnat světlá, tmavá i světlá pšeničná piva, porter, stout nebo limonádové radlery. Za návštěvu jednotlivých pivovarů mohou návštěvníci sbírat razítka na tzv. pivní kartu. Za nasbíraná razítka je možné získat pivní džbán s logem této stezky, případně je vyměnit za různé výhody, jako jsou prohlídky nebo ochutnávky zdarma.⁶³

11.2 Temný cestovní ruch – Rudá věž smrti v areálu Škoda Ostrov

Rudá věž smrti se nachází v bývalém areálu podniku Škoda Ostrov, ve které se vyráběly trolejbusy. V 50. letech minulého století však byla část areálu vyčleněna jako pracovní tábor pro politické vězně. V tomto objektu docházelo ke zpracování uranové rudy z jáchymovských dolů, která byla dále převážena do Sovětského svazu. Jednalo se o nejmenší pracovní tábor s označením „L“, tedy likvidační, ve kterém byli umístěni zejména představitelé církve a političtí vězni. Pracovníci, tzv. muklové (muži určení k likvidaci), zde pracovali bez jakýchkoliv ochranných pomůcek, byli v přímém kontaktu s radioaktivním materiálem a vdechovali radioaktivní prach. Tento tábor byl využíván mezi lety 1951–1956 a bylo zde uvězněno zhruba 300 vězňů.⁶⁴

⁶³ TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM DESTINAČNÍ AGENTURY KRUSNÉ HORY. Krušnohorská pivní stezka. *Krusnehory.eu* [online]. © 2020 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.krusnehory.eu/trasy/1-krusnohorska-pivni-stezka>

⁶⁴ KUDYZNUDY.CZ. Rudá věž smrti v závodu Škoda Ostrov. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/ruda-vez-smrti-v-zavodu-skoda-ostrov>

11.3 Sportovní cestovní ruch – skalní lezení

Oblíbeným cílem tuzemských i zahraničních horolezců je skalnatý vrchol Bořeň, který se nachází u města Bílina v severní části Krušných hor. Jelikož se tato skála nachází v chráněné oblasti, je nutné k lezení využívat pouze značené horolezecké stezky. Tyto stezky se nachází na jižní a části severní stěny a jejich délka se pohybuje v rozmezí 20–100 metrů.

Nejlepším obdobím pro zdolání tohoto vrcholu je jaro nebo podzim a tato aktivita je vhodná pro středně pokročilé až pokročilé horolezce. Dalšími místy vhodnými pro skalní lezení jsou například nedaleký vrch Zlatník nebo oblast okolo Konstantinových Lázní a další.⁶⁵

11.4 Sportovní cestovní ruch – wakeboarding

Wakeboarding je sportovní aktivita, která vychází z podstaty klasického surfování. Během wakeboardingu jsou účastníci taženi na wakeboardu na laně a překonávají vlny, které vznikají za člunem. Tento sport je možné vyzkoušet na vodní nádrži Matylda nedaleko města Most.⁶⁶

11.5 Sportovní cestovní ruch – snowkiting

Snowkiting je zimní adrenalinový sport vhodný pro zkušené lyžaře. Principem tohoto sportu je pohyb na lyžích nebo snowboardu za pomoci křídlového padáku. Jedná se tedy o kombinaci sjezdového lyžování a vznášení se nad zemí. Zvládnutí techniky není nijak náročné a je možné se vše naučit během jednoho dne. Krušné hory nabízejí vynikající podmínky pro provozování této aktivity, jelikož během zimní sezóny je zde vždy dostatek sněhu a povětrnostní podmínky jsou zde téměř vždy ideální. Hlavní středisko se nachází u obce Boží Dar a jedná se o největší centrum snowkitingu v České republice.^{67, 68}

⁶⁵ TUREK, Jakub. *Krušné hory: 36 tipů, kam na výlet*. Praha: Grada, 2007, 117 s.: barev. il., mapy; 21 cm.

⁶⁶ TUREK, Jakub. *Krušné hory: 36 tipů, kam na výlet*. Praha: Grada, 2007, 117 s.: barev. il., mapy; 21 cm.

⁶⁷ KUDYZNUDY.CZ. Netradiční zimní sporty, z nichž vám na horách stoupne adrenalin. *Kudyznudy.cz* [online]. 15. 1. 2019 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/pet-netradicnich-zimnich-sportu-z-nichz-vam-na-ho>

⁶⁸ KUDYZNUDY.CZ. Netradiční zimní sporty, z nichž vám na horách stoupne adrenalin. *Kudyznudy.cz* [online]. 15. 1. 2019 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/pet-netradicnich-zimnich-sportu-z-nichz-vam-na-ho>

12 Návrh konkrétního produktu cestovního ruchu

12.1 Kurzy přežití – Útěk z Rudé věže smrti

12.1.1 Charakteristika akce

Tato akce nabízí účastníkům nevšední adrenalinový zážitek. Program zahrnuje praktické osvojení základních technik nutných pro přežití v přírodě, které vychází ze skautského výcviku, a zároveň také naučný výklad o pracovních táborech v okolí Jáchymova, které zde fungovaly v 50. letech 20. století. Celková délka kurzu jsou čtyři dny, přičemž účastníci urazí vzdálenost zhruba 100 kilometrů. Tato trasa mapuje trasu útěku jednoho z tzv. muklů, Lubomíra Škalouda. Lubomír Škaloud pocházel z Hradce Králové a během částečně vykonstruovaného procesu byl spolu s dalšími svými kamarády odsouzen za velezradu a následně odvezen do pracovních táborů v Jáchymově. Lubomír Škaloud byl členem skautského oddílu v Hradci Králové a po listopadu 1989 pomáhal s jeho obnovu. Právě z tohoto důvodu bude do programu kurzu zařazen skautský výcvik pro přežití v divočině. Během svého uvěznění se několikrát pokusil o útěk, za což mu byl navýšen jeho trest. Celkem strávil ve vězení 14 let a postupně vystřídal nejnámější a také nejhorší věznice v tehdejší Československu.

12.1.2 Opatření před akcí

- Maximální počet účastníků: 10.
- Minimální věková hranice pro účast: 18 let.
- Bude nutné zajistit alespoň 3 proškolené instruktory a 1 skautského instruktora.
- Během konání kurzu bude zajištěn také osobní automobil, který bude sloužit k přepravě jídla a dalšího vybavení:
 - účastník může kdykoliv během kurzu svou účast ukončit, následně bude z tábořiště odvezen.
- Z důvodu pohybu mimo značené trasy jsou uvedené vzdálenosti pouze orientační.
- Stravu bude zajišťovat organizátor:
 - účastníci obdrží každé ráno balíček jídla na celý den,
 - večere bude dovážena na místo tábořiště,
 - účastníci si mohou s sebou přivést i vlastní potraviny,

- v případě zvláštního omezení (alergie, dieta) je účastník povinen tuto skutečnost oznámit předem,
- během konání kurzu bude přísně zakázána konzumace alkoholu.
- Přihlášky, seznam potřebného vybavení (část vybavení může poskytnout organizátor).
- Informační leták o místě setkání spolu s programem kurzu.
- Prohlášení o zdravotním stavu:
 - všechna možná zdravotní omezení, musí být nahlášena předem,
 - je nutné účastníky informovat, že kurz bude velmi fyzicky náročný, a proto by měli vzhledem ke své fyzické zdatnosti zvážit svou účast.
- Příprava certifikátů o úspěšném absolvování kurzu, upomínkové předměty a odměny.

12.1.3 Seznam základního vybavení

- krosna,
- karimatka, spacák,
- vhodné oblečení a obuv,
- hygienické potřeby,
- kompas,
- baterka,
- nůž/sekyrka,
- pláštěnka,
- píšťalka,
- láhev na vodu,
- ešus, příbor,
- lékárnička (obvaz, náplast, léky, které účastník užívá pravidelně),
- doklady.

12.1.4 Harmonogram akce

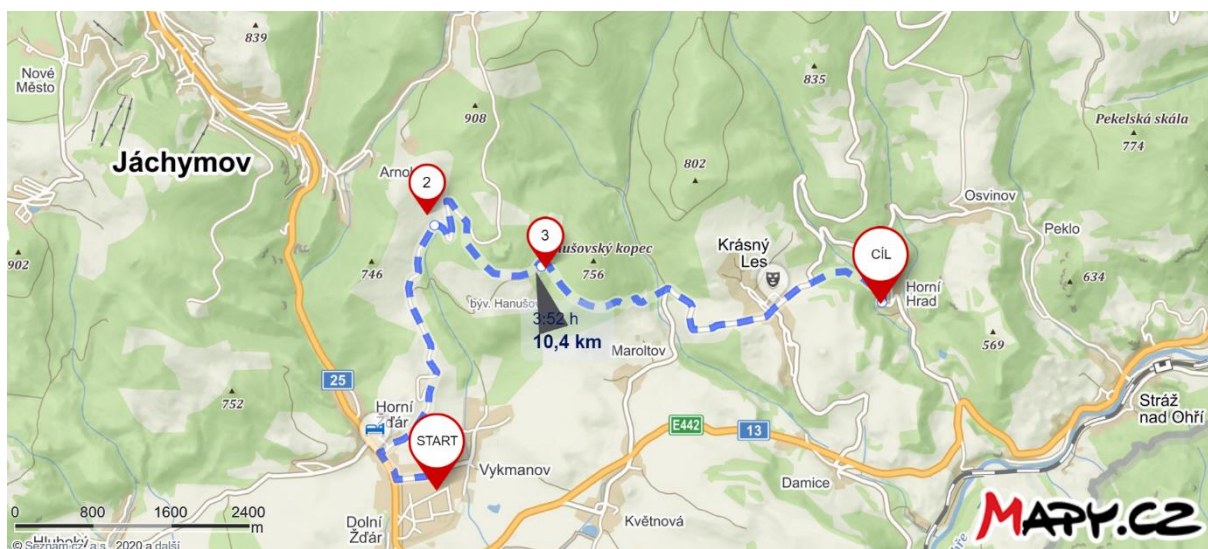
Den první

Začátek: Rudá věž smrti, Dolní Žďár.

Cíl: Horní hrad.

Celková délka trasy: zhruba 10–12 kilometrů:

- 9:00 – Sraz u Rudé věže smrti v Dolním Žďáru:
 - individuální doprava na místo setkání,
 - kontrola přítomnosti všech účastníků a jejich vybavení,
 - představení instruktorů a seznámení s programem kurzu,
 - poučení o bezpečnosti,
 - každý účastník obdrží balíček jídla na cestu.
- 9:30 – Návštěva Rudé věže smrti s komentovanou prohlídkou:
 - Seznámení s osudem L. Škalouda.
- 10:30 – Skupina vyrazí směr Horní hrad:
 - od Rudé věže skupina vyrazí směrem na Horní Žďár, zde odbočí na cyklostezku č. 2011, která vede přes zaniklou obec Arnoldov,
 - na rozcestí Plavno skupina odbočí doprava směrem na zaniklou obec Hanušov,
 - skupina pokračuje do obce Krásný les a dále na Horní hrad.
- Odhadovaný čas příchodu na Horní hrad je mezi 14:00 až 15:00 hod.:
 - po příchodu na Horní hrad bude zahájen výklad skautského instruktora,
 - během tohoto výkladu účastníci vytvoří na základě instrukcí tábořiště,
 - výklad se bude týkat technik rozdělávání ohně (technika při použití sirek a chrastí, tření dřívěk nebo křesadla), vytvoření místa pro spaní typu jehlan a hrobeček (dle počasí vybere způsob pro přespání instruktor),
 - po vytvoření tábořiště bude vyhlášeno osobní volno.
- 18:00 – Příprava večere:
 - po večeři bude pokračovat výklad skautského instruktora,
 - témata budou například: maskování, plížení, stopování, tajné signály, Morseova abeceda péče a ošetření zraněného.
- 22:30 – Večerka.

Obrázek 3: Trasa prvního dne

Zdroj: mapy.cz

Den druhý

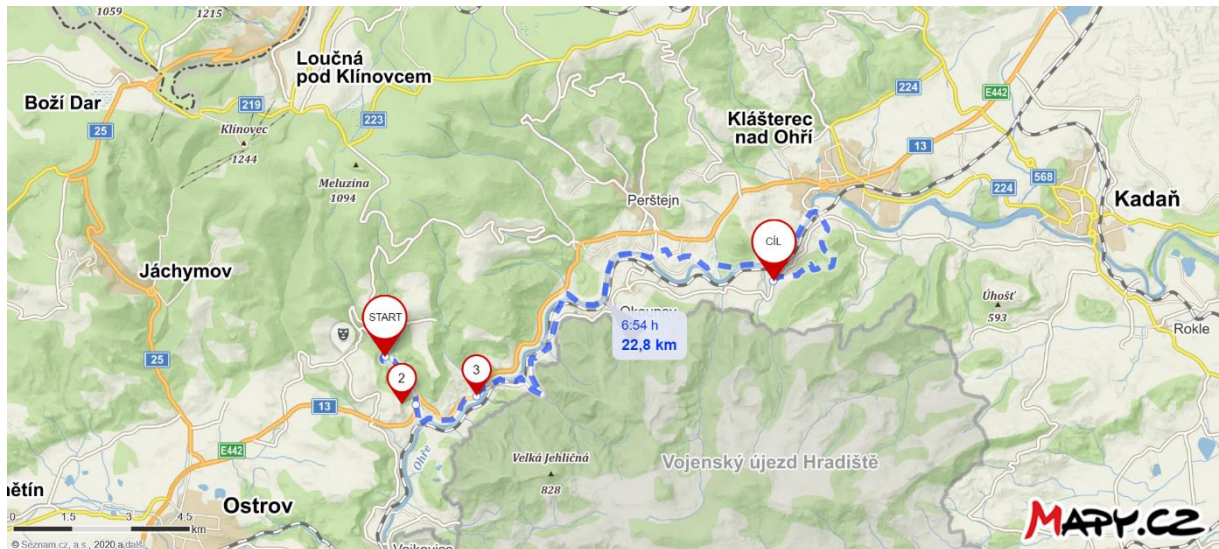
Začátek: Horní hrad.

Cíl: Kotvina.

Celková délka trasy: zhruba 22 kilometrů:

- 7:30 – Budíček, úklid tábořiště:
 - každý účastník obdrží balíček jídla na cestu.
- 8:15 – Skupina sestoupí k Šibeničnímu vrchu:
 - odtud Lubomír Škaloud se svým kamarádem Bohoušem Čejkovským sestoupili k řece Ohří a podél železniční tratě pokračovali dál, až uviděli dvě hradní zříceniny na každé straně řeky,
 - jednalo se o zříceniny Lestkov a Šumburk. Toto mělo být vodítko, jak se dostat až do obce Kotvina (dnes součást města Okounov), kde je měl ve svém domě ukrýt převozník (tuto informaci jim sdělil spoluvězeň Jan Jób),
 - tyto zříceniny se stanou orientačním bodem i pro účastníky kurzu.
- Skupina bude následovat tuto trasu, nebude se však brodit přes řeku:
 - k překonání řeky využije most v obci Stráž nad Ohří a poté také most v Kotvině, jelikož dům u přivozu se nachází na levém břehu řeky.
- V průběhu cesty se účastníci seznámí se základními pravidly orientace v terénu.

- 19:00 – Kvůli délce trasy je příchod do cíle předpokládán až na pozdní odpolední hodiny:
 - účastníci následně budou muset vybrat vhodné místo pro tábořiště a následně podle instruktáže z předchozího dne připravit tábořiště (rozdělat oheň, připravit nocleh, večeri zajistí organizátor).
- 22:30 – Večerka.

Obrázek 4: Trasa druhého dne

Zdroj: mapy.cz

Den třetí

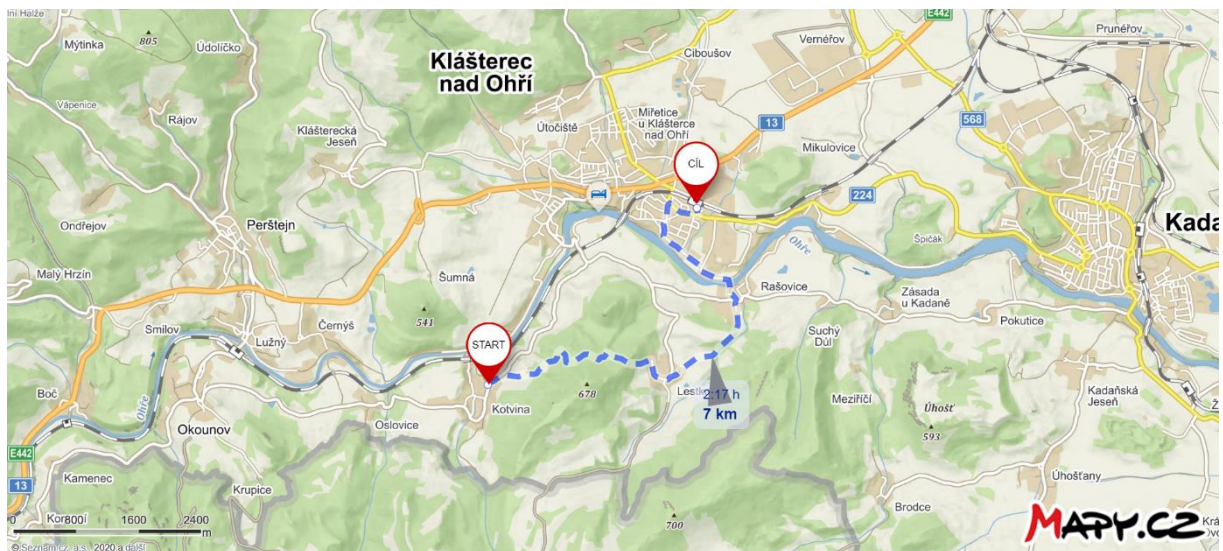
Začátek: Kotvina.

Cíl: Most.

Celková délka trasy: zhruba 65–70 kilometrů:

- 2:00 – Budíček:
 - začátek tajné „bojovky“,
 - účastníci budou probuzeni v brzkých ranních hodinách,
 - následně co nejrychleji uklidí tábořiště a rozdělí se do dvou skupin,
 - ke každé skupině bude přiřazen instruktor, jejich úkolem bude se co nejrychleji přemístit do obce Klášterec na Ohří (železniční stanice), přičemž se účastníci budou muset orientovat v terénu sami bez pomoci (instruktor zasáhne v krajním případě),
 - každý účastník obdrží balíček jídla na cestu.

- Přesun by neměl trvat déle než 5 hodin:
 - všichni členové vítězné skupiny obdrží tzv. KPZ (krabičku poslední záchrany).
- Po shromáždění všech účastníků se skupina nejbližším vlakovým spojem přesune do města Most:
 - poté skupina vybere vhodné místo pro tábořiště,
 - během odpoledního programu si účastníci zopakují již osvojené činnosti,
 - v případě zájmu je možné si vyzkoušet například i další praktické aktivity pro přežití v divočině (například: vázání uzlů, příprava plavidla ze stanového dílce a další).
- 16:00 – Osobní volno.
- 18:00 – Příprava večere.
- 22:30 – Večerka.

Obrázek 5: Trasa třetího dne

Zdroj: mapy.cz

Den čtvrtý

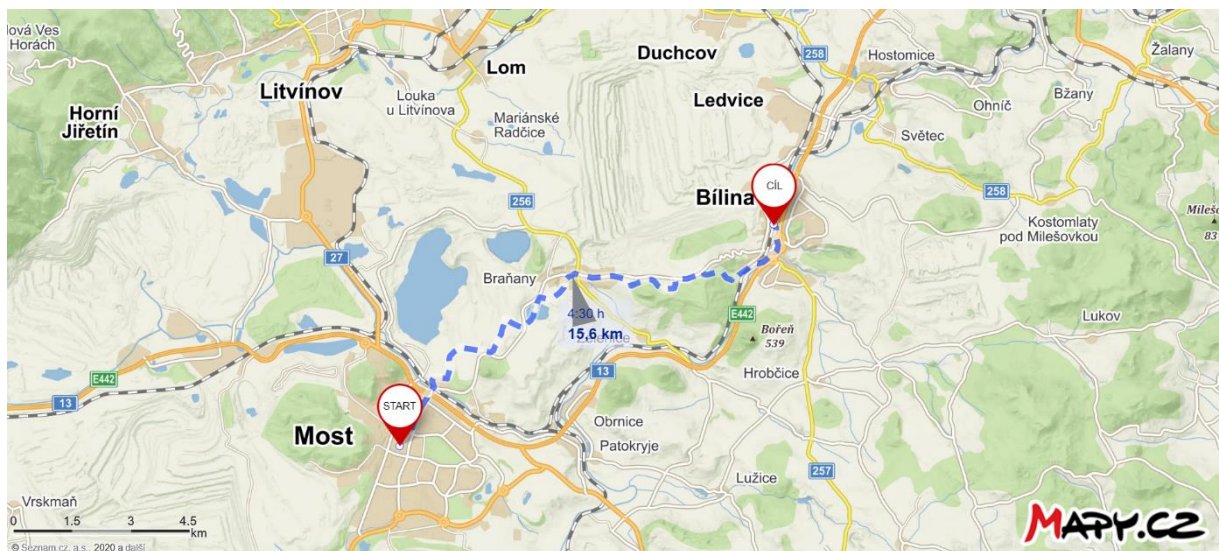
Začátek: Most.

Cíl: Bílina.

Celková délka trasy: zhruba 15 kilometrů:

- 7:30 – Budiček, úklid tábořiště:
 - každý účastník obdrží balíček jídla na cestu.
- 8:15 – Skupina vyrazí směrem na město Bílina.

- 13:00–14:00 – Příklad do Bíliny je plánován po poledni:
 - cílem je vlakové nádraží,
 - sem měl za L. Škaloudem a B. Čejkovským přijet kamarád z Hradce Králové Jaroslav Hodný, přezdíváný Kedlub, a přivést jim osobní věci,
 - místo setkání však bylo vyzrazeno a oba uprchlíci byli dopadeni,
 - Lubomír Škaloud byl vážně postřelen a skončil v nemocnici.
- Po příchodu do cíle bude kurz ukončen:
 - účastníci obdrží certifikát o absolvování celého kurzu.
- Doprava z místa ukončení kurzu není zajištěna:
 - účastníci opustí místo individuálně.

Obrázek 6: Trasa čtvrtého dne

Zdroj: mapy.cz

Závěr

Tato práce se věnovala cestovnímu ruchu v oblasti Krušných hor. Jejím hlavním cílem bylo představení vybrané lokality jako méně vyhledávané turistické destinace a současně zmapování možnosti turistického vyžití. Krušné hory tvoří přirozenou hranici na severozápadě České republiky. Díky svému historickému vývoji, ale také přírodním podmínkám má tato destinace v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu svá specifika. Práce je rozdělena na teoretickou část, která je dále členěna na dvě hlavní kapitoly, a praktickou část, jež se týká návrhu konkrétního produktu pro cestovní ruch.

První kapitola teoretické části se zabývá vymezením pojmu turistický potenciál. Tento pojem zahrnuje přírodní předpoklady, které se dále dělí na přírodní a kulturně-historické podmínky. Dále do toho pojmu patří realizační předpoklady, které mohou být označeny také jako materiálně-technická základna a zahrnují zejména ubytovací, stravovací a dopravní služby pro turisty. Poslední součástí turistického potenciálu jsou selektivní předpoklady, které analyzují motivy pro cestování u každého jedince, tedy např. jeho ekonomickou nebo politickou situaci v destinaci a s tím spojenou bezpečnostní stránku. Do této kapitoly byla zařazena také podkapitola věnující se rozvoji cestovního ruchu v příhraničních oblastech. Spolu s tím zde byly uvedeny také projekty vzniklé na podporu přeshraniční spolupráce.

Druhá kapitola teoretické části se již věnuje destinaci Krušné hory. Pro tento účel byla na začátku této kapitoly destinace vymezena. Popsány jsou zde přírodní podmínky, konkrétně geologický vývoj, reliéf, klimatické podmínky, hydrologické podmínky a fauna a flora. Další podkapitola se věnuje historickému vývoji této destinace a navazuje na ni podkapitola o kulturní jedinečnosti, jež přibližuje tradiční řemeslnou výrobu a legendy spojené s Krušnými horami. V této kapitole jsou také představeny vybrané památky Krušných hor a z pohledu materiálně-technické základy je zde uveden počet hromadných ubytovacích zařízení, počet turistických informačních center a také možnosti regionální dopravy. Poslední podkapitola se věnuje moderním trendům cestovního ruchu v této destinaci, konkrétně se jedná o tzv. temný cestovní ruch (jáchymovské pracovní tábory), dále gastronomický cestovní ruch (pivní stezka) a také sportovní cestovní ruch (adrenalinové sporty wakeboarding, snowkiting).

V praktické části byl vytvořen návrh na organizování kurzů přežití, a to pod názvem Kurzy přežití – útěk z Rudé věže smrti. Tyto kurzy zahrnují základní skautský výcvik a současně mapují trasu útěku z jáchymovských pracovních táborů. Délka těchto kurzů je čtyři dny. Dále je zde uveden časový harmonogram akce, nutná opatření před akcí a potřebné vybavení.

Seznam zdrojů a použité literatury

Literatura

BIRNER, Z. a A. PÁV. *Krušné hory a západočeská lázeňská oblast*. Praha: Olympia, 1981. 248 s.

ČERTÍK, M. a kol. *Cestovní ruch: vývoj, organizace a řízení*. Praha: OFF, 2001. 352 s. ISBN 80-238-6275-8.

DAVID, P. a V. SOUKUP. *Za strašidly na hrady a zámky 2: 50 rodinných výletů*. Praha: Ikar, 2007. ISBN 978-80-0908-0.

DAVID, P. a V. SOUKUP. *Za strašidly na hrady a zámky: 50 rodinných výletů*. Praha: Ikar, 2006. ISBN 80-249-0593-0.

JETMAR, M. *Cestovní ruch v příhraničních oblastech*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007. 122 s. ISBN 978-80-86578-65-1.

MARIOT, P. *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Veda, 1983. 248 s. + 5 vol. vlož. příl.

Skautská praxe. Liberec: Skauting, 1995, 2 sv. (159, 185 s.): il.; 21 cm. ISBN 80-85421-13-5.

ŠKOLOUD, L. a P. ŠTĚPÁNEK. *Na všechno buď připraven! památce těch, co se nevrátili*. Praha: Mladá fronta, 2011. 265 s.: il.; 21 cm. ISBN 978-80-204-2555-3.

TUREK, J. *Krušné hory: 36 tipů, kam na výlet*. Praha: Grada, 2007. 117 s.: barev. il., mapy; 21 cm. ISBN 978-80-247-2020-3.

VYSTOUPIL, J. a M. ŠAUER. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 315 s.: il. (některé barev.), mapy; 23 cm. ISBN 978-80-7380-340-7.

ZELENKA, J. a M. PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. 768 s.: il. (některé barev.); 21 cm. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

ASOCIACE TURISTICKÝCH INFORMAČNÍCH CENTER ČR. Karlovarský kraj. *Aticcr.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/karlovarsky-kraj/os-1004/p1=2298>

ASOCIACE TURISTICKÝCH INFORMAČNÍCH CENTER ČR. Ústecký kraj. *Aticcr.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <http://www.aticcr.cz/ustecky-kraj/os-1012/p1=2306>

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY. Programy přeshraniční a nadnárodní spolupráce 2014–2020. *Crr.cz* [online]. © 2019 [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: <https://www.crr.cz/eus/obdobi-2014-2020/>

ČESKÉ DRÁHY. ČD v Karlovarském kraji. *Cd.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/karlovarsky-kraj/cd-karlovarsky-kraj/-9350/>

ČESKÉ DRÁHY. ČD v Ústeckém kraji. *Cd.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/ustecky-kraj/ustecky-kraj/-6067/>

ČESKÉ HORY. Krušné hory – historie [online]. © 2014 [cit. 2020-11-06] Dostupné z: <https://www.ceskehory.cz/krusne-hory/historie.html>

ČESKÉ HORY. Krušné hory – Průvodce oblastí – západ. *Ceskehory.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-05-08]. Dostupné z: <https://www.ceskehory.cz/krusne-hory/pruvodce-zapad.html>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Euroregion Egrensis. *Czso.cz* [online]. © 2015 [cit. 2020-05-07]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xk/euroregion-egren>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Czso.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42__VUZEMI__100__3069&&c=v3~8__RP2019&str=v42

[index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42__VUZEMI__100__3069&&c=v3~8__RP2019&str=v42](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42__VUZEMI__100__3069&&c=v3~8__RP2019&str=v42)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Kapacity hromadných ubytovacích zařízení podle kategorie. *Czso.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CRU01&z=T&f=TABULKA&katalog=30838&u=v42__VUZEMI__100__3051&&c=v3~8__RP2019&str=v42

FLÁJSKÝ PLAVEBNÍ KANÁL. Historie. *Flajsky-plavebni-kanal.cz* [online]. © 2012 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <http://www.flajsky-plavebni-kanal.eu/stranky/2/historie/>

FLIXBUS. Autobusové spoje. *Flixbus.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.flixbus.cz/autobusove-spoje>

GEMEINDE DEUTSCHNEUDORF. Paličkování. *Krusnohori-bez-hranic.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://krusnohori-bez-hranic.cz/palickovani>

CHALOUPKA, J. Krušné hory. In: *Infoglobe.cz* [online]. 16. 2. 2008 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.infoglobe.cz/tip-na-vylet/krusne-hory-clanek/>

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE MOSTĚ. Historie kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě. *Kostel-most.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kostel-most.cz/cs/o-kostelu/historie>

KRUŠNOHORCI. Rozhledna Fichtelberghaus. In: *Krusnohorci.cz* [online]. 12. 7. 2015 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.krusnohorci.cz/vylet/719-rozhledna-fichtelberghaus>

KUDYZNUDY.cz. #Světové Česko a hornické památky Krušnohoří s puncem UNESCO. In: *Kudyznudy.cz* [online]. 11. 5. 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/svetovecesko-a-hornicke-pamatky-krusnohori-s-punce>

KUDYZNUDY.CZ. Bezručovo údolí - nejhlubší a nejdelší údolí Krušných hor. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/bezrucovo-udoli-nejhlubsi-a-nejdelsi-udoli-krusn>

KUDYZNUDY.CZ. Krušnohorský semmering - projížďka malebnou horskou krajinou. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/krusnohorsky-semmering>

KUDYZNUDY.CZ. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-pajndl-na-tisovskem-vrchu>

KUDYZNUDY.CZ. Netradiční zimní sporty, z nichž vám na horách stoupne adrenalin. *Kudyznudy.cz* [online]. 15. 1. 2019 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/pet-netradicnich-zimnich-sportu-z-nichz-vam-na-ho>

KUDYZNUDY.CZ. Perninské rašeliniště. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/pekninske-raseliniste>

KUDYZNUDY.CZ. Přírodní památka Vysoký kámen u Kraslic. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/prirodni-pamatka-vysoky-kamen-u-kraslic>

KUDYZNUDY.CZ. Relikviář svatého Maura v Bečově nad Teplou. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-19]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/relikviar-svateho-maura-v-becove-nad-teplou>

KUDYZNUDY.CZ. Rozhledna Blatenský vrch. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-na-blatenskem-vrchu>

KUDYZNUDY.CZ. Rozhledna Cibulka u Oloví. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/rozhledna-cibulka-u-olovi>

KUDYZNUDY.CZ. Rudá věž smrti v závodu Škoda Ostrov. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/ruda-vez-smrti-v-zavodu-skoda-ostrov>

KUDYZNUDY.CZ. Strunal Schönbach – přes 300 let tradice ruční výroby hudebních nástrojů. *Kudyznudy.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/strunal-schonbach-pres-300-let-tradice-rucni-vyr>

LÖFFLEROVÁ, L. Výroba perleťových knoflíků v Krušných horách. *Měsíčník Krušné hory – západ: Krušnohorský Herzgebirge Luft* [online]. 2015, roč. 4, č. 1, s. 5 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <http://www.krusnohorskyluft.cz/archiv-vydani/38-leden-2015>

MELICHAR, V. a P. KRÁSA. Krušné hory – smutné pohoří. *Ochrana přírody*. [online]. 6/2009, 2–7. ISSN 1210 – 258X. [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/krusne-hory-smutne-pohori/>

MIKŠÍČEK, P. Marcebila se vrací. *Měsíčník Krušné hory – západ: Krušnohorský Hergebirge luft* [online]. 2013, roč. 2, č. 8, s. 4–5. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <http://www.krusnohorskyluft.cz/archiv-vydani/2-srpen-2013>

PETANEK.ORG. Krušné hory – tisícovky. *Petaneq.org* [online]. Copyright © 1993–2020 [cit. 2020-06-15]. Dostupné z: <http://petaneq.org/krusne-tisic.htm>

POČASÍČZ.CZ. Krušné hory a Podkrušnohoří. *Pocasicz.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.pocasicz.cz/turisticka-oblast/Krusne-hory-a-podkrušnohoří-9>

POČASÍČZ.CZ. Západočeský lázeňský trojúhelník a Krušné hory – západ. *Pocasicz.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-06-22]. Dostupné z: <https://www.pocasicz.cz/turisticka-oblast/Zapadocesky-lazensky-trojuhelnik-a-Krusne-hory-zapad-18>

PRAVÝ KLÍNOVEC. Z historie Krušných hor. *Zima.pravyklinovec.cz* [online]. © 2014 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <http://zima.pravyklinovec.cz/subdom/zima/z-historie-krusnych-hor-2>

REGIOJET. Naše trasy: Mapa. *Regiojet.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.regiojet.cz/nase-trasy/mapa/>

STÁTŇÍ ZÁMEK DUCHCOV. Historie. *Zamek-duckcov.cz* [online]. © 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.zamek-duckcov.cz/cs>

STRADIOTOVÁ, A. Vznik a vývoj Krušných hor. In: *Geologicky.webzdarma.cz* [online]. 29. 7. 2006 [cit. 2020-06-15] dostupné z: http://www.geologiekv.webzdarma.cz/vznik_kh.html

STREJČKOVÁ, J. 150 let se v Abertamech na Karlovarsku šily rukavice. In: *Ceskyrozhlas.cz* [online]. 24. 2. 2020 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://vary.rozhlas.cz/150-let-se-v-abertamech-na-karlovarsku-sily-rukavice-dnes-tuto-tradici-pripomina-8152519>

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM DESTINAČNÍ AGENTURY KRUŠNÉ HORY. Krušnohorská pivní stezka. *Krusnehory.eu* [online]. © 2020 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.krusnehory.eu/trasy/1-krusnohorska-pivni-stezka>

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM DESTINAČNÍ AGENTURY KRUŠNÉ HORY. Snowkiting v Krušných horách-boží dar. *Krusnehory.eu* [online]. © 2020 [cit. 2020-12-04]. Dostupné z: <https://www.krusnehory.eu/mista/1-snowkiting-v-krusnych-horach-bozi-dar>

TURISTIKA.CZ. Krušné hory – pohoří. *Turistika.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-10-27]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/mista/krusne-hory/detail>

VALINA, M. Krušnohorské oči. In: *Krusnohorsky.cz* [online]. 29. 9. 2012 [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <http://www.krusnohorsky.cz/2012/09/29/krusnohorske-oci/>

VALINA, M. Řeky, jezera a přehrady. In: *Krusnohorsky.cz* myslet, žít a snít. [online]. 28. 9. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.krusnohorsky.cz/2009/09/28/reky-jezera-a-prehrady/>

VOR. Krušnohoří se dostalo na seznam UNESCO. In: *Novinky.cz* [online]. 6. 7. 2019 [cit. 2020-11-06]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/krusnohori-se-dostalo-na-seznam-unesco-40289069>

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

ZASTŘEŠENO.CZ. Tradiční růžový porcelán. In: *Zastreseno.cz* [online]. 21. 7. 2014 [cit. 2020-11-07]. Dostupné z: <https://www.zastreseno.cz/2123/tradicni-ruzovy-porcelan/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Národní parky a chráněné krajinné oblasti v ČR.	13
Obrázek 2: Přehled podporovaných území v rámci přeshraniční spolupráce.....	23
Obrázek 3: Trasa prvního dne.....	51
Obrázek 4: Trasa druhého dne	52
Obrázek 5: Trasa třetího dne.....	53
Obrázek 6: Trasa čtvrtého dne	54

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: HUZ v Karlovarském kraji	42
Tabulka č. 2: HUZ v Ústeckém kraji	43